

Memòria campanya d'excavació monestir de Sant Jeroni de la Murtra

Miquel Àngel Cau Ontiveros, Pepita Padrós i Martí, Montserrat Rodríguez i Colomé

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ DE L'EXCAVACIÓ

2. LES FONTS: DOCUMENTACIÓ ESCRITA

3. EL PROCÉS D'EXCAVACIÓ

3.1. REPERTORI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

4. ESTUDI DEL MATERIAL: EL CATÀLEG

5. CONCLUSIONS

6. BIBLIOGRAFIA

7. ANNEXOS

7.1. DIBUIXOS DEL MATERIAL

7.2. PLANIMETRIA

1. INTRODUCCIÓ

El monestir de Sant Jeroni de la Murtra està situat a la Vall de Poià o de Betlem, entre la Serralada Litoral, a la zona anomenada la Serra de les Ermites, i la Depressió litoral i al costat de la Riera de Sant Joan.

Edifici religiós d'estil gòtic, fou fundat l'any 1416. S'hi conserven: La planta baixa i el pis. Al pis hi havien les cel·les dels monjos. A la planta baixa: El refetor, la cuina, dependències agrícoles, el celler, el claustre, l'església, la torre de defensa ... encara que algunes de les dependències originals al llarg del temps han estat transformades.

Al llarg del temps s'hi han realitzat diverses actuacions, han permès que part d'aquest conjunt s'anes recuperant l'aspecte d'abans de la seva destrucció.

Mn. Gaietà Soler havia realitzat al segle XIX diverses excavacions en una d'elles buscant la tomba de Mn. Jaume R. Vila va trobar "*...un bonich paviment de rejola de València del segle XV, conservat sota'l inscripció de cap classe, presenta sols per dibuix fulles que d'últims del passat segle á la vista apareixia;...*"

Des de l'any 1971 s'ha establert a l'antic monestir, l'àmbit Francesca Güell, depenent de la Casa de Santiago, ha restaurat alguns dels edificis integrats a aquest conjunt, igualment han promogut conjuntament amb el Centre de Restauració de Bens immobles de la Generalitat de Catalunya la restauració d'algunes de les pintures al fresc que s'hi conserven.

Entre els anys 1972 i 1973 amb la direcció de Joan Bacarises i l'assessorament de J.M. Cuyàs es realitzaren tasques de neteja a la capella del Roser. Varen trobar-hi el paviment de rajola de València de principis del segle XVIII, i una sepultura coberta amb un revoltó ocult per una llosa, aquesta era trencada i reparada (segurament des de la guerra del francès) de l'any 1714.

L'any 1979 el Museu de Badalona va portar a terme unes excavacions arqueològiques a la capella dels Dolors. Es va trobar el paviment original del segle XVII i al mig una sepultura també d'aquest moment, pertanyent al Dr Enveja i la seva família.

Durant el mes de juliol de 1991 es projectà iniciar l'excavació de la nau de l'església. S'hi va realitzar un camp de treball amb joves de 18 a 25 anys; les tasques d'aquests consistien en excavar, netejar i numerar els materials, així com també ajudar en les tasques de dibuix i planimetria de l'excavació dins la campanya : " Estiu 91, Fem-lo Nostre " de l' Institut Català de Serveis a la Joventut de la Generalitat de Catalunya. Amb la col·laboració de: L'àmbit Francesca Güell i el Museu de Badalona (Departament d'Arqueologia) que va portar la direcció tècnica de l'excavació.

2. LES FONTS: DOCUMENTACIÓ ESCRITA.

A la tardor de 1416 els Jeronis, procedents de Monte Olivete (prop de Sant Pere de Ribas, el Garraf), varen prendre possessió de l'antic Mas Murtra. Les causes del trasllat les hem de cercar en les deficientes condicions (esterilitat de la terra, manca d'aigua) de l'antic emplaçament que havia servit de seu als Jeronis. Això fou possible gràcies al mercader Bernat Nicolau que comprà Mas Murtra i obtingué del Papa Benet XIII la llicència de trasllat.

Aquest nou emplaçament es situa a una zona anomenada Vall de Betlem o de Poià, afavorida per la natura. La vegetació era abundant i als voltants del Monestir creixien roures, pins, alzines, cireres d'arboç, xiprers i murtres, que per la seva abundància donaren nom al monestir. Entre els frondosos boscos s'hi trobaven espècies de caça: abundaven els cérvols, els ossos, llops i especialment els porcs senglars.

Les referències més antigues que tenim d'aquesta zona, segons J.M. Cuyàs (1975, pp. 50-59), són de la Reconquesta. Els francs podrien haver fundat una capella dedicada a Sant Martí. En 1143 una referència documental sembla indicar –sempre segons Cuyàs– que la capella existia. Un altre notícia datada en 1329 també sembla confirmar la presència d'aquesta capella. Als voltants d'aquesta es va construir un mas que va rebre el nom de Mas Murtra pel fet que a la zona abundava aquest arbust que va ser portat de Terra Santa.

De l'antic Mas Murtra gairebé no en tenim notícies, encara que sabem tenia una capella dedicada a Sant Miquel.

Els primers temps del monestir foren d'una intensa activitat constructiva. En aquest aspecte basarem una breu aproximació històric, assenyalant només aquelles notícies que fan referència a les diverses fases constructives o reformes que s'hi produïren.

EL CLAUSTRE

DESCRIPCIÓ:

El claustre és de planta quasi bé quadrada de 28,38 per 27,70 mts., d'estil gòtic. Consta de dues galeries, la inferior està coberta per voltes de creuer amb claus esculpides, arcades dividides en dos arcs apuntats i contraforts. La superior tenia una coberta embigada i arcs rebaixats.

FONTS:

Pel que fa referència a la data d'inici de la construcció, les fonts no ens aporten cap data concreta.

El 6 de Setembre de 1457 éssent prior Fra Reginald de Roan, es beneix el claustre.

Hi ha notícies de que en el trienni del Pare Fra Jaume Planes (1464-1466) continua la construcció del claustre.

El 1469-72 es construeix un pou en el claustre davant la porteria, el brocat del mateix es va fer portar de Barcelona (de la capella de Sant Sebastià, prop de l'antiga Llotja, al costat de Correus).

Cap al 1472-75 Beatriu Torres és sepultada en aquest espai.

En el trienni 1481-83 es pintaren claus del claustre, però es deixaren les cinc claus dels Reis Catòlics de les que sabem que el Rei -que havia visitat el monestir per primera vegada en 1473- donà " 200 lliures "; és important assenyalar que en les claus de volta esculpides amb l'escut dels Reis Catòlics no hi consta la magrana (símbol de Granada), això constitueix una dada cronològica important.

La continuació dels treballs del claustre inclou entre els elements arquitectònics quatre columnes de pedra de Girona amb els seus capitells i bases.

En el trienni 1483-86 segueix la construcció amb moltes preses, especialment algunes claus de volta que encara no estaven acabades.

En el trienni del Prior Fra Benet de Sant Joan (1486-89) es decideix la construcció d'un sortidor en mig del claustre, obra que no s'acabarà fins el trienni 1501-4. En aquest moment es pinten algunes claus del claustre.

A finals del segle XV també hi ha referències entorn a la continuïtat dels treballs, que es realitzen amb pedra de Montjuïc treballada a Barcelona el que sens dubte encaria les obres.

Els treballs consultats només permeten aproximar-nos als primers moments del claustre. És segur que l'activitat continuà fins el 1835, any en el que un incendi va afectar l'ala nord d'aquesta construcció.

LA CUINA

DESCRIPCIÓ:

Es de planta rectangular i mesura 25 mts. de llarg per 7 mts. d'ampla. El sostre és sostingut amb 4 arcs amplis de mig punt a la manera de les grans sales gòtiques. Té dues entrades pel claustre i una altre que comunicava, mitjançant el refetoret, (menjador pels convidats) al refetor. Té tres piques circulars de pedra de 57 cms. de diàmetre i una pica octogonal de 70 cms. d'amplada màxima. Al mig hi havia una taula rectangular de pedra de 1,77 mts. de llarg per 0,93 d'ample, 12 cms. de gruix i 85 cms. d'alçada. Cinc finestrals donaven llum a l'estança. Les parets estaven cobertes amb rajoles del tipus cartabó verdes i blanques. La fogaina estava a la paret que llinda amb el claustre prop de la porta petita que comunicava el claustre amb la cuina.

FONTS:

En 1486-89 " *Se feren las voltas de la cuyna gran y de que ens servim el dia de vuy* ".

En 1495-98 es feu portar aigua a la cuina.

EL REFETOR

DESCRIPCIÓ:

Es una peça de tres voltes d'estil gòtic. Té 20 mts. de llargada. En les claus de volta dels extrems hi ha representat l'escut d'armes del Rei Joan II amb la inscripció "*Rex Joanes me fecit*". En la clau de volta central hi ha representat Sant Jeroni.

FONTS:

El refetor va ser construït gràcies a Joan II el 1472.

Entre el 1475 i el 1478 les parets del refetor es cobriren de fusta.

En els anys 1473-76 acabaren de construir el refetor.

Entre 1492 i 1494 uns alemanys construïren un vitrall (els vidres foren portats de Montpellier), però va haver de ser tapiat fins a la meitat per que era massa llarg i molt baix, el que permetia l'entrada de gent i suposava un perill de trencament.

EL REFETORET

FONTS:

Es construí, en els triennis 1579–82, entre "... *lo refetor maior y la cuyna...*" Més endavant la mateixa font es refereix al motiu pel qual es va construir aquesta estança:

"...*molts hostes aixi seglars, com religiosos avian de menjar en lo refetor maior aont no guardaven lo decoro y silenci que demanava lo temps y lloch y en descompondrers algun tant en parlar al se sentia de tot lo claustro; ...*".

L'ESGLÉSIA

FONTS:

Sembla ser que l'inici de la construcció de l'església es pot datar cap al 1455 i si el que diuen les fonts és cert, aquesta es construeix a partir de la capella del Sant Crist. Una altra notícia ens parla d'unes despeses efectuades aquest mateix any per l'esmentada capella. Això implicaria que aquesta capella podria ser anterior a l'aixecament de l'església.

El 1483–86 es compraren moltes pintures per acabar de pintar les reixes de fusta del cancell i de varies capelles.

El 1486–89 s'acabaren les reixes de fusta del cancell, que foren substituïdes per unes de ferro en el trienni de Fra Llorens Darnis.

Cap al darrer quart del segle XV, la sepultura de Miquel Setanti es situa davant de la porta de la capella del crucifix. També al final del segle XV tenim notícies de la instal·lació de dos retaules.

En el 1502 es prén la decisió d'ampliar l'església. Com que aquesta ampliació no es podia realitzar en amplada –ja que d'una banda ho impedia la capella de Sant Sebastià i de l'altra la del Sant Crist– es realitzarà en llargada. Els treballs es varen paralitzar quan s'havien obert només els fonaments del cap de l'església i de la sagristia. En 1514 s'instal·là el vitrall de l'absis i la porta.

En 1532–35 es continua l'ampliació, la direcció recau en Tomás Bersa que aixeca el campanar i conclueix l'ampliació amb la col·locació del vitrall gran del cor i el paviment.

En 1531 les fonts parlen de la construcció de finestres a l'església.

En el trienni 1536–39 es produeix el litigi del Dr. Enveja per tal de poder ser sepultat en la capella del Sant Crist, d'acord una promesa que se li havia fet al 1533. Finalment s'aconsegueix el permís per la seva sepultura i paga les reixes de ferro de la capella i l'arc de

pedra on s'esculpeix el seu escut d'armes. En aquest mateix trienni, Fra Jaume Ramon Vila construirà una tribuna sobre la capella de la Concepció.

El 15 de Febrer de 1687 es decideix pavimentar el presbiteri i el cos de l'església amb rajoles de València.

Amb aquestes dades es poden restituir aproximadament, les diverses fases constructives de l'església, encara que ja no tenim dades d'altres reformes fins el 27 de Juliol del 1835 quan l'església fou saquejada i incendiada arrel de la conflictivitat que comportà la llei de desamortització de Mendizábal.

DESCRIPCIÓ:

Després de la reforma del segle XVI l'edifici queda configurat per una sola nau de 24,50 mts. per 6,41 mts. amb l'absis de cinc cares al fons, 9 sis capelles: Mare de Déu del Roser, Concepció i Verge del Dolors (al costat de l'epístola), i Sant Miquel, Sant Bernat (on hi havia instal·lat l'orgue) i Sant Crist (al costat de l'evangeli). L'arquitectura correspon al gòtic decadent. Aquesta és l'edificació s'ha conservat fins avui encara que en un estat de conservació deplorable.

CAPELLA DE SANT SEBASTIÀ

L'any 1490, hi hagué una epidèmia de pesta que va afectar als habitants del monestir. Els frares feren una promesa de construir una capella, dedicada al Sant protector d'aquesta malura si els protegia i deslliurava d'aquesta epidèmia. S'acabà de construir en el trienni de 1491-1494. Està situada als peus de l'església i s'hi accedeix pel costat de l'epístola, encara que constitueix un espai diferenciat de l'església.

EL CAMPANAR

És una peça decadent. L'estructura es va pujar durant els anys 1532-35. S'hi col·locà un rellotge.

SANT ONOFRE I SANT CLIMENT

Als voltants del monestir s'hi van construir dues ermites, una dedicada a Sant Onofre (1478-1508), i el 1615 una altra a Sant Climent. El sentit d'aquestes construccions l'hem de buscar en el sentit eremític d'aquesta ordre religiosa, almenys en els seus inicis.

LA TORRE DE DEFENSA

Es construí a final del s. XVI (1592), en un moment que el litoral estava amenaçat pels saquejos dels pirates turcs i algerians.

L'any 1604 es construeix un pont de fusta que unia la torre del monestir, i una escala de cargol des del paviment de la torre fins a la primera sala (cel.la del Prior).

HISTÒRIA MÉS RECENT

El 7 de març de 1820 es proclamà la Constitució, i el 25 d'octubre del mateix any, els objectes de culte foren posats a mans del Vicari general, i les propietats foren subhastades per l'Estat.

El 25 d'octubre de 1821 el monestir es va convertir en hospital degut a una epidèmia de febre groga. En acabar (juliol de 1922) el contagi, l'Ajuntament de Barcelona hagué de pagar les despeses de sanejament i desinfecció; és quan es blanquejà tot el monestir.

El 5 d'abril de 1824 els Jeronis prengueren possessió altre cop del monestir.

A la matinada del 27 de juliol de 1835 "*... Unes gentes vingudes de Badalona i els seus voltants...*" assaltaren, saquejaren i incendiaren el monestir. El foc va començar per l'església i correu cap l'ala nord del claustre. Les fonts parlen que el foc va durar 15 dies i que durant 2 mesos s'hi veié fum.

Després de l'incendi l'Estat el subhastà i el va comprar Jaume Artigas.

El monestir fou dividit moltes vegades en dues i tres propietats. La finca es va convertir en explotació agrícola, i les dependències monàstiques varen ser adaptades a aquest us, particularment les que es reconstruïren en la part anomenada des del segle XVII "*Obra Nova*".

Després es va convertir en una "*Colònia estiuenca de Sant Jeroni de la Murtra*"; els estiuejants eren barcelonins.

Les celles dels frares es convertiren en apartaments, la cuina en les botigues de queviures, i el refector fou convertit en un teatre. Darrera del monestir s'hi construïren algunes torretes per a la colònia d'estiueig.

Cap el 1900 la finca estava dividida en dues meitats, que pertanyien a les famílies Algarra i Aranyó. El Sr. Jaume Algarra es va quedar amb la zona destinada a la vida monàstica, i hi feu restauracions encertades segons el gust de l'època, respectant força la construcció original.

La família Aranyó es feu càrrec de la part agrícola, i la va destinar per a funcions agrícoles i també d'estiueig.

Posteriorment, la família Algarra va vendre la seva part als Marquesos de Sant Mori. Aquests la varen traspasar a la Sra. Senillosa qui seguint les clàusules testamentàries va destinar la part noble del monestir a "*Usos de repòs religiós i cultural*".

La part de la família Aranyó va estar dividida en dues parts:

- Propietari desconegut.
- El Sr. Agell mitjançant una herència.

La part noble fou ocupada cap a 1967 per la " Casa de Santiago " en virtut d'un cens enfiteutic, per a 99 anys acordat entre la propietat i la institució religiosa.

En un Ple de l'Ajuntament de Badalona del 6 d'abril del 1972, presidit per l'Alcalde Felipe Antoja Vigo s'acordà demanar al " Ministerio de Educación y Ciencia " la petició oficial de Monument. Per Decret de 20 de desembre de 1974, publicat al "Boletín Oficial del Estado" amb data 14 de gener de 1974, Sant Jeroni de la Murtra fou declarat "*Monumento Histórico-Artístico de Interés Nacional*".

Posteriorment, s'incoà expedient de declaració de Conjunt Històric-Artístic en favor de les altres dependències i l'entorn del Monestir (Resolució de 1 de desembre de 1982, publicat al Diari Oficial de la Generalitat el 28 de gener de 1983).

3. EL PROCÉS D'EXCAVACIÓ

La nostra intenció era la d'excavar l'església en extensió, però per qüestions de temps i personal (no oblidem que aquesta excavació s'ha realitzat dins del marc d'un camp de treball) varem haver de reduir la zona. L'àrea d'excavació va quedar reduïda a 10 x 7 mts, centrada des de l'inici de l'actual presbiteri fins a un punt pròxim al centre de la nau.

El desenvolupament de l'excavació queda reflectit en el següent repertori d'unitats estratigràfiques:

UE. EL-1

Descripció: Mur de fons la capçalera realitzat de pedra, maó i arrebossat amb morter de calç.

Se li adossa: EL-8

Està amb contacte amb: EL-2, EL-3

Interpretacions: Ampliació del segle XVI.

UE. EL-2

Descripció: Mur dret de la capçalera construït amb pedra i maons i arrebossat de calç.

Se li adossa: EL-9, EL-11, EL-12, EL-14, EL-29

Està amb contacte amb: EL-1, EL-27

Interpretacions: Ampliació del segle XVI.

UE. EL-3

Descripció: Mur esquerra de la capçalera construït amb pedra i maons i arrebossat de calç.

Se li adossa: EL-9, EL-11, EL-12, ES-13, EL-14, EL-54

Està amb contacte amb: EL-1

S'adossa a: EL-15

Interpretacions: Ampliació del segle XVI. El mur està molt reparat amb maons, probablement en la primera meitat del segle XX.

UE. EL-4

Descripció: Mur que corre entre les dues pilastres originals conservades (EL-15, EL-16).

Se li adossa: ES-13, EL-28

S'adossa a: EL-15, EL-16

Es recolza a: EL-78

Interpretacions: Es tracta d'un mur modern probablement solidari amb el moment de construcció de la casa del Sr. Jaume Algarra. Primera meitat del segle XX.

UE. EL-5

Descripció: Mur que separa les capelles del Roser i de la Concepció.

Se li adossa: EL-36, ES-49

Interpretacions: Es tracta del mur original, però que ha estat reparat amb maons i apuntalat amb la pilastra EL-36 ja en el segle XX.

UE. EL-6

Descripció: Mur de l'església entre la capella de la Concepció i la dels Dolors.

Interpretacions: Mur original de l'església.

UE. EL-7

Descripció: Llosa de la sepultura de l'arxiprest Joan Miralles (1541).

Està en contacte amb: ES-14

Observacions: En el moment de l'excavació aquesta llosa havia estat moguda dels seu lloc original.

UE. EL-8

Descripció: Graó de maons que toca el mur de l'absis (EL-1).

S'adossa a: EL-1, EL-2, EL-3

Interpretacions: Es tracta d'un condicionament modern realitzat dintre del segle XX cap als anys 80.

UE. EL-9

Descripció: Graó i replà de l'absis a on està assentat l'altar actual (EL-10).

Se li recolza: EL-10

S'adossa a: EL-1, EL-2, EL-3

Interpretacions: Es tracta d'un acondicionament modern realitzat dintre del segle XX, cap els anys 80.

UE. EL-10

Descripció: Altar actual construït amb maons i lligat amb ciment.

Es recolza en: EL-9

Es solidari amb: EL-8, EL-9, EL-10

Interpretacions: Forma part, amb els elements 8, 9 i 11, de l'obra d'acondicionament de l'església, feta cap als anys 80.

UE. EL-11

Descripció: Graó d'accés a l'altar actual.

S'adossa a: EL-2, EL-3

Se li adossa: ES-14

Interpretacions: Acondicionament dels anys 80.

UE. EL-12

Descripció: Separació actual del Presbiteri constituïda per una filada de maons.

Se li adossa: ES-13

Està en contacte amb: EL-44

Talla: EL-66

Interpretacions: Forma part de les obres d'acondicionament dels anys 80.

UE. ES-13

Descripció: Nivell de reompliment de color marró amb moltes arrels constituït per materials de construcció, terres soltes i palets de riera.

S'adossa a: EL-2, EL-12, EL-19, EL-15, EL-16, EL-40, EL-41, EL-43, EL-44

Cobreix: EL-17, EL-18, EL-47, Es-48, ES-49, ES-51, EL-64

Reomple: I-34, I-46

Interpretacions: Nivell actual de l'església.

UE. ES-14

Descripció: Nivell de terres soltes de color marró.

S'adossa a: EL-11, EL-2, EL-3

Està en contacte amb: EL-7

Interpretacions: Nivell actual d'una part del Presbiteri.

UE. EL-15

Descripció: Pilar d'arrancament de l'arc de la capella de Sant Miquel. Pilar més proper al presbiteri que es conserva.

Se li adossa: EL-3, EL-4, EL-13

Interpretacions: Es tracta d'un dels pilars de la capella de Sant Miquel.

UE. EL-16

Descripció: Pilar de l'arc de la capella de Sant Miquel més pròxim a la capella de Sant Bernat.

Se li adossa: EL-4, ES-13

Està en contacte amb: EL-43

Interpretacions: Es tracta de l'altre pilar de la capella de Sant Miquel.

UE. EL-17

Descripció: Paviment de morter.

Cobert per: ES-13

S'adossa a: EL-19

Cobreix a: ES-18

Interpretacions: Paviment de molt pocs centímetres de gruix, interpretat no com a paviment real sino com a resta de construcció.

UE. ES-18

Descripció: Estrat de terra vermella molt compactada.

Cobert per: ES-13, EL-17

Tallat per: I-32, I-34, EL-64

S'adossa a: EL-19, EL-33, EL-39, EL-52, EL-55, EL-65

Cobreix a: EL-30, EL-31, EL-52, EL-53, EL-54, EL-55, ES-51, EL-65, EL-66, ES-67, EL-69, EL-70, ES-72, EL-77

Se li recolza: EL-22

Interpretacions: Estrat de reompliment amb materials molt barrejats. Fiabilitat estratigràfica nul·la.

UE. EL-19

Descripció: Mur de maons que cega la capella de la Concepció.

Se li adossa: ES-13, EL-17, ES-18

S'adossa a: EL-40, EL-41

Interpretacions: Reforma d'època contemporània.

UE. EL-20

Descripció: Pilar original de la capella de Sant Bernat més proper a la capella de Sant Miquel.

Està en contacte amb: EL-31, EL-43, I-75

Se li adossa: ES-13, ES-42, EL-30

Interpretació: Pilar que sustentava l'arc de la capella de Sant Bernat.

UE. EL-21

Descripció: Petit mur de totxos, modern, que separa la capella del Roser de la nau central.

Està en contacte amb: EL-22

S'adossa a: EL-27, EL-33, EL-39

Talla a: ES-13

Es recolza en: ES-18

Interpretacions: Aquest muret va ser construït cap als anys 70 per protegir d'entrada de terra i aigua la capella del Roser.

UE. EL-22

Descripció: Graonet modern d'accés a la capella del Roser.

Es recolza en: EL-52, ES-18

Es solidari amb: EL-21

Interpretacions: Idem EL-21.

UE. EL-23

Descripció: Paviment de terra d'escudella i rajola blava catalana de la capella del Roser.

Cobert per: EL-24

Tallat per: EL-25

Està en contacte amb: EL-52

S'adossa a: EL-26, EL-37, EL-38

Interpretacions: Paviment del segle XVI.

UE. EL-24

Descripció: Paviment de rajola de València de la capella del Roser.

Igual a: EL-30

Tallat per: EL-25

Cobreix a: EL-23

Interpretacions: Paviment del segle XVII.

UE. EL-25

Descripció: Llosa de la tomba de la capella del Roser.

Talla a: EL-23, EL-24

Interpretacions: Es tracta de la llosa de la tomba de Caterina Sans Oller inhumada al 1714.

UE. EL-26

Descripció: Mur de llevant de la capella del Roser.

Se li adossa: EL-23

Interpretacions: Mur original de la capella.

UE. EL-27

Descripció: Pilar de la capella del Roser més pròxim a la capçalera.

Se li adossa: ES-13, ES-18, EL-21, EL-52

Està en contacte amb: EL-2

Interpretacions: Pilar original de la capella.

UE. EL-28

Descripció: Pou mort (volta, registre, desguàs).

Cobert per: ES-13 i en part per ES-51

S'adossa a: EL-4

Està en contacte amb: EL-78

Interpretacions: Pou mort de la casa construïda pel Sr. Algarra.

UE. I-29

Descripció: Trinxera de construcció del pou mort EL-28.

Reomplert per: EL-28, ES-50

Talla: ES-18, EL-30, ES-51

Interpretacions: Trinxera que es va realitzar a començaments del segle XX per construir el pou mort.

UE. EL-30

Descripció: Paviment de rajoles de València de la nau. Les rajoles mesuren 14 x 14 cms.

Cobert per: ES-51, ES-18, ES-48

Tallat per: I-29, EL-34, I-32, I-46, I-58, I-59, I-60, I-75

Està en contacte amb: EL-53, EL-54, I-56, I-64, EL-69, EL-70, EL-71, EL-77

S'adossa: EL-20, EL-43, EL-52

Cobreix: EL-62

Interpretacions: Coneixem per les fonts que decidiren col·locar aquest paviment al 1687.

UE. EL-31

Descripció: Graó d'accés a la capella de Sant Bernat. Realitzat amb maons.

Cobert per: ES-18

Està en contacte: EL-20

Tallat per: EL-68

Interpretacions: Ha estat reaprofitat en època moderna.

UE. I-32

Descripció: Retall sobre ES-18 en mig de la nau central.

Talla: ES-18, ES-51

Reomplert per: ES-48

Interpretacions: Podria estar relacionat amb les excavacions que va realitzar durant el segle XIX Mn Gaietà Soler.

UE. EL-33

Descripció: Pilar original de la capella del Roser mes proper a la capella de la Concepció.

Conserva pintura mural vermella

Se li adossa: EL-5, EL-13, EL-21, EL-39, EL-52

Interpretacions: Pilar original de la capella.

UE. I-34

Descripció: Trinxera de fundació de la sabata que sustentava el pilar de totxos moderns que està entre la capella del Roser i la Capella de la Concepció.

Reomplert per: Es-13, Es-49

Talla: ES-18, ES-30, ES-51

Interpretacions: Restauració de realitzada en època contemporània probablement pel Sr. Algarra.

UE. EL-35

Descripció: Sabata que sosté el pilar de maons (EL-36) que està entre la capella del Roser i la de la Concepció.

Se li adossa: ES-49

Cobert per: Es-13

Se li recolza: EL-36

Interpretacions: Realitzat en època contemporània per reforçar els murs de l'església.

UE. EL-36

Descripció: Pilar de maons que està entre la Capella del Roser i la de la Concepció.

S'adossa a: EL-5

Es recolza a: EL-35

Se li adossa: ES-13

Interpretacions: Realitzat en època contemporània per reforçar els murs de l'església.

UE. EL-37

Descripció: Mur de la Capella del Roser més proper a l'altar.

Se li adossa: EL-23

Interpretacions: Mur original de la capella.

UE. EL-38

Descripció: Mur de separació entre la Capella del Roser i la capella de la Concepció.

Està amb contacte amb: EL-33 i EL-44

Interpretacions: Mur original de l'església del segle XVI.

UE. EL-39

Descripció: Enlluït original conservat en el pilar de la Capella del Roser i en el graó d'accés, amb restes de pintura de color vermell.

Igual a: EL-55

Se li adossa: EL-21

S'adossa a: EL-33, EL-52

Interpretacions: Probablement la paret estava revestida amb pintura mural, si més no en la part de sòcol.

UE. EL-40

Descripció: Pilar original de la Capella de la Concepció més proper a la Capella del Roser.

Se li adossa: EL-5, EL-19, ES-13, ES-18, ES-49

Interpretacions: Es tracta de part de l'obra original de l'església del S. XV.

UE. EL-41

Descripció: Pilar original de la Capella de la Concepció més proper a la Capella dels Dolors.

Se li adossa: EL-13, EL-19

Interpretacions: Es tracta del pilar original de la fàbrica del S. XV.

UE. ES-42

Descripció: Bossada de cendres, amb resta d'elements arquitectònics de pedra.

Cobert per: ES-13

Està amb contacte amb: Es-18

S'adossa a: EL-20

Interpretacions: Restes d'un foc d'època contemporània.

UE. EL-43

Descripció: Mur de separació entre les Capelles de Sant Miquel i Sant Bernat.

Se li adossa: ES-13, EL-30, ES-50

En contacte amb: EL-16, EL-20, I-75

Interpretacions: Es tracta del mur original bastant reparat i arrebossat amb ciment en època moderna.

UE. EL-44

Descripció: Pilar de maons que hi ha entre la Capella del Roser i el Presbiteri.

Està amb contacte amb: EL-12

S'adossa a: EL-2

Es recolza a: EL-45

Interpretacions: Obra de reforç realitzada en època contemporània.

UE. EL-45

Descripció: Sabata de formigó que suporta el pilar de maons que està entre la Capella del Roser i el Presbiteri.

Està amb contacte amb: EL-12, I-46

Se li recolza: EL-44

Interpretacions: Obra de reforç realitzada en època contemporània.

UE. I-46

Descripció: Possible pou.

Reomplert per: ES-13, ES-47

Talla: EL-30, ES-51, EL-53

Interpretacions: Desconeixem la seva utilitat.

UE. ES-47

Descripció: Estrat que reompleia un possible pou (I-46), de terres soltes de color marró.

Cobert per: ES-13

Reomple: I-46

Interpretacions: Aquest estrat amortiza l'interestrat 46. Ens hi va sortir un fragment de pel·lícula de fotografiar.

UE. ES-48

Descripció: Estrat que reomple I-32, constituït per terres soltes de color marronós.

Cobert per: ES-13

Cobreix: EL-30

Reomple: I-32

Interpretacions: Amortització de l'I-32. Podria estar relacionat amb les excavacions que va realitzar durant el segle XIX Mn Gaietà Soler.

UE. ES-49

Descripció: Terres soltes barrejades amb sorres. Estrat de color marronós.

Cobert per: ES-13

S'adossa a: EL-5, EL-35

Reomple: I-34

Interpretacions: Realitzat en època contemporània.

UE. ES-50

Descripció: Estrat de sauló de color marró.

Cobert per: ES-13

Cobreix a: EL-76

S'adossa a: EL-43, EL-53, EL-54

Reomple: I-29, I-75

Interpretacions: Estrat que amortiza la trinxera de fonamentació (I-29) del pou mort (EL-28).

UE. ES-51

Descripció: Estrat de terra sorrenca de color marró, de textura molt fina.

Observacions: Aquest estrat no es conserva en la totalitat de la nau.

Cobert per: ES-18

Tallat per: I-31, I-32, I-34, I-46, I-75

Cobreix: EL-30, EL-71, ES-73, ES-74, EL-78, EL-57, EL-62

Interpretacions: En aquest estrat, que cobreix l'element 30, no s'hi troben restes de cendres ni cap indici que ens permeti interpretar-lo com un estrat de destrucció tal i com fora d'esperar.

UE. EL-52

Descripció: Graó original d'accés a la capella del Roser, realitzat amb maons.

Se li adossa: ES-18, EL-30, EL-39

Cobert per: EL-21

Està amb contacte amb: EL-23

S'adossa a: EL-27, EL-33

Se li recolza: EL-22

Interpretacions: Es tracta del graó d'accés a la Capella del Roser realitzat en el moment d'ampliació d'aquesta en el S. XVI.

UE. EL-53

Descripció: Graó d'accés al Presbiteri. Realitzat amb pedres grosses planes lligades amb morter.

Se li adossa: ES-50

Cobert per: ES-18

Està amb contacte amb: EL-30

S'adossa a: EL-54

Interpretacions: Fou construït en el segle XVI, moment d'ampliació de l'església.

UE. EL-54

Descripció: Muret realitzat amb maons lligats amb morter del cancell de l'església.

Se li adossa: ES-50, EL-53, EL-55

Cobert per: ES-18

Tallat per: I-46

Està amb contacte amb: EL-30, ES-67

S'adossa a: EL-3, EL-66

Interpretacions: Fàbrica de l'ampliació del S. XVI.

UE. EL-55

Descripció: Revestiment de calç de l'EL-54 (cancell).

Se li adossa: ES-18

S'adossa a: EL-54

Interpretacions: Probablement el cancell de l'església estava revestit de calç per a cobrir la pedra.

UE. I-56

Descripció: Tomba trobada al mig de la nau central de l'església.

Està amb contacte amb: EL-30

Interpretacions: Podria tractar-se de la fossa comú on hi enterraven als Jeronis.

UE. EL-57

Descripció: Coberta d'una tomba formada per quatre lloses de pedra que tapen l'I-56. Una d'elles, la més propera al Presbiteri no es conserva, és un element arquitectònic reaprofitat. En la llosa del mig hi ha representada una calavera en baix-relleu. En l'altra llosa hi ha un clau al mig per poder-la aixecar. La més propera al claustre resta coberta en part, fora de la zona excavada.

Cobert per: ES-18, ES-51

Està en contacte: EL-63

Interpretacions: Aquesta tomba va ésser probablement profanada d'antic doncs una de les lloses que la cobreixen no hi és, i està substituïda per un element arquitectònic.

UE. I-58

Descripció: Retall del paviment EL-30, tocant a la Capella del Roser.

Talla: EL-30

Reomplert per: ES-72

Interpretacions: Desconeixem el moment en que es va realitzar aquest retall.

UE. I-59

Descripció: Retall del paviment davant de l'I-58 i de la Capella del Roser.

Talla: EL-30

Reomplert per: ES-73

Interpretacions: Desconeixem el moment en que es va realitzar aquest retall.

UE. I-60

Descripció: Retall del paviment EL-30, que a prop de la volta i al pou mort (EL-28).

Interpretacions: Crèiem que el 1835, quan es va cremar l'església varen destruir el motiu central on hi hauria representat St. Jeroni amb els lleons.

UE. I-61

Descripció: Retall del paviment entre el pou mort i el graó d'accés al Presbiteri.

Interpretacions: Desconeixem el moment en que es va realitzar aquest retall.

UE. EL-62

Descripció: Preparació per l'enrajolat de l'església. El trobem al costat oest de la tomba.

Cobert per: EL-30, ES-51

Interpretacions: En algun moment concret, probablement quan es destruí i cremar l'església varen ésser arrabassades i trencades, per això només es conserva la preparació de calç.

UE. EL-63

Descripció: Paviment de terra d'escudella (rajoles de 20 x 20 cms.) que hi ha al costat est de la tomba. Està en part enfonsat i conserva restes de haver estat cremat.

Està en contacte: EL-57, EL-65

Interpretacions: Sembla ser un paviment posterior cronològicament al de rajola de València, si bé està enrasat amb aquest i forma part del terra de l'església. Podria tractar-se d'una reparació, encara que les dades estratigràfiques actuals no ens permeten cap interpretació segura. Manca una excavació en extensió.

UE. EL-64

Descripció: Pou negre tocant a la capella de la Concepció.

Talla: ES-18, EL-65

Cobert per: ES-13

Interpretacions: Aquest element està només delimitat, resta encara per excavar, però semblar ser un pou negre obert sobre el paviment de l'església.

UE. EL-65

Descripció: Graó original d'accés a la capella de la Concepció.

Se li adossa: ES-18

Cobert per: ES-18

Està en contacte: EL-63

Tallat per: EL-64

Interpretacions: Graó original d'accés a la capella.

UE. EL-66

Descripció: Restes de pedra i morter.

Se li adossa: EL-54

Cobert per: ES-18, ES-67

Tallat per: EL-12

Interpretacions: Sembla tractar-se d'un mur que corre just al davant de l'actual presbiteri. En l'estat actual de la investigació no es pot definir la seva funcionalitat, encara que ens suggereix la possible hipòtesi que es tracti del primitiu mur de tancament de l'església abans de l'ampliació del segle XVI.

UE. ES-67

Descripció: Estrat de terra de color ataronjat, just al davant del presbiteri.

Cobreix: EL-66

Cobert per: ES-18

Està en contacte amb: EL-54

Observacions: Aquest estrat no l'hem baixat.

UE. EL-68

Descripció: Reixa sobre el graó d'accés a la capella de Sant Bernat.

Talla: EL-31

Cobert per: ES-18

Interpretació: No coneixem, pel moment, la seva funcionalitat. Es tracta d'un acondicionament que no té relació amb l'església com edifici de culte.

UE. EL-69

Descripció: Rajoles de terra d'escudella de 14 x 32 cms, situades al costat est de l'interestrat 58.

Cobert per: ES-18

Està en contacte amb: EL-30, I-58.

Interpretacions: Reposició de les rajoles de València, en un moment i per causes desconegudes, probablement una reparació.

UE. EL-70

Descripció: Rajoles de terra d'escudella de 12 x 32 cms, situades a l'oest de l'interestrat 58.

Cobert per: ES-18

Està en contacte amb: EL-30

Interpretacions: Reposició de les rajoles de València, en un moment i per causes desconegudes, probablement una reparació.

UE. EL-71

Descripció: Rajoles de terra d'escudella de 14 x 32 cms, situades al sudoest de l'interestrat 60.

Cobert per: ES-51

Està en contacte amb: EL-30

Interpretacions: Podria tractar-se d'una reparació del paviment de l'església.

UE. ES-72

Descripció: Estrat de terres soltes de color marró.

Reomple: I-58

Cobert per: ES-18

Interpretació: Estrat d'amortització del retall I-58.

UE. ES-73

Descripció: Estrat de terres soltes de color marró.

Reomple: I-59

Cobert per: ES-51

Interpretacions: Estrat que amortitza l'interestrat 59.

UE. ES-74

Descripció: Estrat de terra marró compacta situat al sudoest de l'àrea d'excavació just al davant de la capella de Sant Bernat.

Cobert per: ES-51

Observacions: No hem baixat aquest estrat.

UE. I-75

Descripció: Retall situat a continuació de l'interestrat 29 i tocant l'element 43 que és el mur de separació entre les capelles de Sant Miquel i Sant Bernat.

Reomplert per: ES-50, EL-76

Està en contacte amb: EL-43, EL-20

Talla: ES-18, EL-30

Interpretacions: Es tracta de la trinxera per la construcció de la volta EL-76.

UE. EL-76

Descripció: Volta d'un possible pou mort.

Cobert per: ES-50

Reomple: I-75

Interpretacions: Sembla ser la volta d'un pou mort i probablement està en relació amb l'element 28.

UE. EL-77

Descripció: Tres rajoles de terra d'escudella situades a l'est de l'interestrat 34.

Cobert per: ES-18

Està en contacte amb: EL-30

Interpretacions: Segurament es tracta d'una reparació del paviment EL-30.

UE. EL-78

Descripció: Possible graó d'accés a la Capella de Sant Miquel.

Cobert per: ES-51

Està amb contacte amb: EL-58

Se li recolza: EL-4

Interpretacions: Està força emmascarat per l'element 4. No sabem si seria un element modern o bé si realment tindria relació amb l'església.

4. ESTUDI DEL MATERIAL: EL CATÀLEG

Sigla: SJ/91/ES-00

ESTRAT 13

1-55 576-587	Plats de porcellana.
56	Rajola amb decoració vegetal blava i blanca.
57-60 bis	Fgs. de rajola blava i blanca.
61-77 bis	Rajoles de color blanc modernes.
78-92	Cassoles.
93-99	Nanses de cassoles.
100-119	Plats de la Bisbal.
103,106,108, 111,112,113	Fons d'un gerro.
120-123	Gibrells.
124-125	Nanses de gerra.
126	Fg. s/f decorat.
127-130	Fons d'una cassola.
131-132	Brocs de canti.
133-150	Fgs. de cassola s/f.
151-192	Rajoles polícromes de plafó. Inicis s. XVIII. Colors: Groc, ocre, blau, verd, manganès.

- 193-194 Rajoles amb flor central de colors: Groc, blau i vermell.
- 195-200 Rajola de sanefa amb decoració vegetal. S. XVII ?
- 201-212 Sanefa d'un plafó s. XVII ?
- 217-218 Rajoles amb decoració vegetal.
- 219-220 Rajoles amb motiu decoratiu central indeterminat. S. XVII.
- 221-224 Rajola amb decoració geomètrica.
- 225 Rajola amb una fruita.
- 226 Rajola amb una flor. S. XVII.
- 227-229 Rajola de sanefa amb decoració floral. S. XVII.
- 230-232 Rajola d'influència del Renaixement amb motius vegetals. Inicis s. XVII.
- 233-236 Rajoles del 1r terç del s. XVII. Colors: Ocre, blau, verd i manganès. Formen part del paviment de l'església.
- 237-238 Rajoles de corda.
- 239 Rajola figurativa. Probable pescador.
- 240-242 Rajola amb motiu vegetal. Colors: blanc i blau.
- 243 Rajola amb decoració geomètrica. Colors: blanc i blau.
- 244 Rajola amb incisions. Colors: blanc i blau.
- 245-249 Ceràmica blava.
- 250-255 Rajola blava i blanca.
- 256-294 Rajoles diverses.
- 295 bis-
303 bis Ceràmica moderna.
- 274-364 Ceràmica. Colors verd i blanc.
- 340-375 Conduccions d'aigua de ceràmica vidriada per dins.
- 376 Possible conducció d'aigua amb argila de color negre feta a mà.

377-395	Motlures de pedra que formarien part de l'església.
396-399	Fgs. de calç.
400-401	Colls d'ampolles de vidre.
402	Peu d'una copa de vidre.
403	Fons i paret d'una mateixa ampolla de vidre.
404	Fg. de fons decorat de vidre amb una trena de color blau.
405-406	Fgs. de vidres decorats.
407-512	Fgs. de vidres s/f.
513-520	Fgs. de claus de ferro.
521-522	Fgs. de ferradures de ferro.
523	Fg. de serra de ferro.
524-531	Fgs. de ferro indeterminats.
532	Plaqueta de ferro.
533-536	Fgs. de ferros.
537	Fg. de plom.
538-544	Rajoles vidriades de color marró.
545-552	Rajoles vidriades blanques i verdes.
553-563	Rajoles vidriades de color verd.
564-565	Vora d'un test.
566	Fons d'un test.
567	Fons d'una olleta.
568	Peu d'un test.
569	Fg. d'una gerra decorada amb estries vidriada per dins.
570-571	Tapadora vidriada.

- 572-573   Vora i fons de ceràmica vidriada.
- 574   Fg. de nansa decorada de ceràmica negra.
- 575   Fg. d'aplic decoratiu d'argila.
- 588-590   Motlures d'argila pintades de color blau.
- 591-598   Teules i totxos.
- 40 ossos.

ESTRAT 18

- 1   Plat de ceràmica bicolor (verd i marró). S. XIV.
- 2   Fons de gerra decorada de ceràmica blava catalana amb floretes de color blau. S. XIV-XV.
- 3   Fg. d'agafador d'una escudella de ceràmica blava catalana. Probablement del s. XVI.
- 4-14   Plats de ceràmica blava catalana amb línies concèntriques i petites circumferències. S. XVI.
- 15-16   Plats de ceràmica blava catalana decorat amb línies concèntriques. S. XVI.
- 17-18   Bols o escudelles de ceràmica blava catalana amb el nom de Murtra al fons per la seva cara interior. S. XVI.
- 19-20   Bols o escudelles de ceràmica blava catalana, segle XVI?.
- 21-23   Fgs. s/f decorats de ceràmica blava catalana. S. XVI. ?
- 24   Fg. s/f de ceràmica blava catalana. S. XVI ?
- 25-6   Escudella de ceràmica blava catalana. S. XVII.
- 27   Plat de ceràmica blava catalana. S. XVII.
- 28   Plat de ceràmica blava catalana.
- 29   Plat de ceràmica blava catalana.

- 30-40 Plats de ceràmica blava catalana.
- 41 Plat de ceràmica catalana decorat en blau i groc. S. XVII-XVIII.
- 42 Plat de ceràmica decorat amb cercles concèntrics i tres petits puntets formant una flor de color blau lilós. S. XVIII.
- 43 Gerra.
- 44-46 Fons de gerres.
- 47 Plat amb decoració lineal de color blau.
- 48 Plat amb una línia concèntrica de color blau a la vora.
- 49 Plat de ceràmica catalana amb representació figurada. Representant un ocell.
- 50 Plat amb decoració vegetal. Colors: blau, verd i carbasses.
- 51 Plat amb decoracions concèntriques en verd a la vora i una sanefa blava.
- 52 Plat amb decoracions concèntriques a la vora en groc, carbassa i marró.
- 53-57 Plats decorats.
- 58-60 Fgs. s/f de plats decorats.
- 61-62 Tasses decorades.
- 63 Tassa amb un viu daurat.
- 64 Tassa amb dos vius blaus a la vora i un al fons.
- 65 Plat de porcellana de Faisança estampada s. XIX, d'influència anglesa de color vermell.
- 66-70 Plats de porcellana de Faisança estampada s. XIX, d'influència anglesa de color vermell.
- 71-74 Plats de porcellana de Faisança estampada s. XIX, d'influència anglesa de color negre.
- 75 Nansa de porcellana de Faisança estampada s. XIX, d'influència anglesa de color negre.

76-77	Plats de porcellana de Faisança estampada s. XIX, d'influència anglesa de colors verd i marró.
78-80	Segells de porcellana Xinesa.
81-103	Plats de porcellana (dits "de pedra").
104-119	Fons de plats de porcellana (dits "de pedra").
120-131	Tasses de porcellana.
132-140	Nanses i poms de porcellana.
141-144	Fons de porcellana amb marca.
145-149	Plats de pisa.
150-157	Fons de plats de pisa.
158-186	Plats de la Bisbal. Fons beige amb flors, línies concèntriques i puntets de color marró i alguna taca en color verd.
187-203	Fgs. s/f de plats de la Bisbal decorats amb fons beige i decoració en marró.
204-209	Plats de la Bisbal. Fons marró i decoració en beige amb zigzags, línies concèntriques i sanefes amb punts.
210-212	Fgs. s/f de plats de la Bisbal decorats amb fons marró i decoració en beige.
213-222	Plats de Breda.
223-233	Plats de ceràmica vidriada.
234	Plat de ceràmica vidriada de color verd decorat amb una zigazaga en verd més fosc.
235	Vores de ceràmica comuna vidriada.
250-251	Fireta.
252	Gerra de ceràmica vidriada.
253-255	Fons de grans gerres.

- 256-262 Fons de gerres.
- 263-264 Fgs. d'un probable morter de la Bisbal.
- 265-266 Peu i vora d'una matonera o d'un saler.
- 267 Escorredora.
- 268-273 Llibrells.
- 274-279 Tapadores.
- 280-283 Nanses.
- 284-291 Brocs de càntir.
- 292-303 Nanses de càntir.
- 304-324 Cassoles.
- 325-331 Nanses d'olles i cassoles.
- 332-338 Ceràmica sense envernissar. Tests.
- 339-341 Teules vidriades.
- 342-343 Conduccions d'aigua vidriades per dins.
- 344 Conducció d'aigua de ceràmica.
- 345-350 Rajoles de corda seca. S. XIV.
- 351-365 Rajoles gòtiques blaves i blanques de l'església S. XVI.
- 366 Rajola gòtica blava i blanca. Probablement un escut. S.XVI.
- 367 Rajola gòtica blava i blanca. S. XVI.
- 368 Rajola gòtica blava i blanca. S. XVI. Escut on hi ha representat un peix.
- 369 Rajola gòtica i blanca. S. XVI. Escut.
- 370 Rajola figurada. Representació d'un ocell. S. XVII.
- 371-380 Rajoles decorades amb motius vegetals barrejats amb motius arquitectònics. Mitjan S. XVII.

381-397 417-419	Rajoles de sanefa d'un plafó amb decoració floral. S. XVII.
398-416	Rajoles de sanefa d'un plafó amb decoració vegetal. S XVII.
420-442	Rajoles d'influència del renaixement. Motius vegetals. Inicis S. XVII.
443-449	Rajoles que formen part del terra de l'església. Forma cartells un dins l'altre. 1r. terç S. XVII.
450-601	Rajoles de cartabó. Verdes i blanques. Església. S. XVII.
602-612	Rajoles amb motiu decoratiu central indeterminat. S. XVII ?
613-638	Rajoles amb sanefa. S. XVII.
639-640	Rajoles amb sanefa amb decoració vegetal. S. XVII ?
641	Rajola de Sanefa amb decoració vegetal. S. XVII
642-662	Rajoles de Sanefa amb decoració vegetal. S.XVII
676-689	Rajoles amb decoració indeterminada. S. XVII ?
690-692	Rajoles amb flors. S. XVII ?
693-719	Rajoles amb decoració indeterminada. S. XVII ?
720-722	Rajoles amb flors. S XVII ?
723-733	Rajoles amb flors. S. XVII ?
734-752	Rajoles amb decoració vegetal. S. XVII ?
753-757	Rajoles amb decoració vegetal. S. XVII ?
758-782	Rajoles amb decoració vegetal i geomètrica. S. XVII ?
783	Rajola amb decoració geomètrica. S. XVII ?
784-787	Rajoles amb decoració vegetal.
788-806	Rajoles amb decoració indeterminada.
807-910	Rajoles polícromes de plafó. Inicis S. XVIII.

911-914	Rajoles amb motius geomètrics. Probablement S. XVIII.
915-917	Rajoles amb decoració blava. S. XVI o XVII.
918-921	Rajoles amb decoració floral. S. XVII o XVIII.
922-929	Rajoles de sanefa d'un plafó de ceràmica decorat. La decoració forma trenes. Inicis S.XIX.
930-934	Rajoles amb motius vegetals separades per una franja en diagonal. Inicis S. XIX.
935-953	Rajoles amb decoració vegetal.
954-969	Rajoles modernes. S. XX.
970-973	Rajoles vidriades de color marró.
974-975	Rajoles vidriades.
976-980	Colls d'ampolles de vidre.
981-999	Fons d'ampolles de vidre.
1000-1001	Vores de gots de vidre.
1002-1006	Fons de vidre.
1007-1008	Taps de vidre.
1009-1010	Peus de copes de cava o de vi.
1011	Nansa de vidre.
1012-1013	Fgs. de vidres s/f decorats.
1014	Fg. d'escòria de vidre.
1015-1016	Fg. de teula i d'imbrex (romanes ?).
1017-1022	Fgs. de motlures de pedra.
1023	Pinta de conquilla.
1024	Moneda.
1025-30	Diverses peces d'un quinqué de bronze.

- 1031 Tatxa.
- 1032-1033 Arandel·les de bronze.
- 1035 Fg. decoratiu de bronze.
- 68 fgs. de fauna terrestre: Pollastre, cabrit, bé, bou i conill.
- 17 fgs. de pintures murals.
- 25 fgs. de fauna malacològica: Ostrons.
- 3 fgs. de fauna malacològica: Petxines.
- 2 fgs. de fauna malacològica: Musclos.
- 23 claus de ferro.
- 1 fg. de balda.
- 5 fgs de morter rosa.

ESTRAT 42

- 1 Vora d'un plat de ceràmica blava catalana. S. XVI.
- 2-4 Rajoles d'influència renaixentista.
- 5-7 Rajoles de cartabó. Verdes i blanques.
- 8 Vora d'un plat de Breda decorat.
- 9-10 Vores de ceràmica comuna vidriada.
- 11-12 Nanses de ceràmica comuna vidriada
- 13-25 Fgs. s/f de ceràmica comuna vidriada.
- 26 Fg. de canonada.
- 27 Plat de porcellana.
- 28-29 Fons de porcellana.

- 30-31 Fons d'un plat de pisa.
- 32 Fons de vidre.
- 33-36 Fg. s/f de vidre.
- 37-40 Pedres treballades de l'església.
- 41 Pedra treballada.
- 1 fg. de fauna terrestre.

ESTRAT 47

- 1-4 Fgs. de rajoles de València del s. XVII amb decoració vegetal.
- 5-7 Fgs. de rajoles de València del s. XVII.
- 8-18 Fgs. de rajoles de cartabó del s. XVII.
- 19 Fg. de rajola blanca i blava moderna. S. XX.
- 20-21 Fgs. de vores de plats de porcellana.
- 22 Fons d'un plat de porcellana.
- 23 Fons de porcellana.
- 24-25 Vores de ceràmica comuna vidriada de color beige.
- 26-27 Fons de ceràmica comuna vidriada.
- 28 Vora i nansa d'una cassola de ceràmica comuna.
- 29 Vora i nansa d'una cassola de ceràmica comuna.
- 30-31 Canonades de ceràmica.
- 32 Teula.
- 33 Broc d'una ampolla de vidre.
- 34 Fons d'una ampolla de vidre.

- 35-36 Carenes d'ampolles.
- 37-39 Fgs. de vidres s/f.
- 40-41 Fgs. de rajoles amb pintura mural de color beige.
- 4 Claus de ferro.
- 2 Punxons de ferro.
- 1 fg. de ferro indeterminat.
- 4 fgs. de fauna terrestre.
- 2 fgs. de fauna terrestre: ullal i dent.

ESTRAT 48

- 1-2 Conduccions d'aigua de ceràmica vidriada per dins de color melat.
- 3 Fg. de rajola polícroma de corda.
- 4 Fg. de motllura decorativa.
- 5-6 Teules.
- 7-8 Fgs. de porcellana.
- 9 Fg. de porcellana decorada amb negre.
- 10 Fg. de vidre.

ESTRAT 49

- 1 Rajola polícroma de plafó. Inicis s. XVIII.
- 2-6 Rajola de sanefa amb decoració floral. S. XVII.
- 7-8 Rajoles del 1r terç del s. XVII de l'església. El motiu decoratiu forma cartells un dins l'altre.

9-12	Rajoles de sanefa amb decoració floral. S. XVII ?
13-19	Rajoles amb decoració vegetal de tonalitats verdes. S. XVII ?
20	Rajoles amb decoració vegetal. S. XVII.
21	Fg. de rajola de sanefa. S. XVII.
22-28	Rajoles diverses. S XVII.
29-37	Rajoles de cartabó. S. XVII.
38-42	Fgs. de plats de porcellana blanca.
43-46	Fgs. de porcellana s/f.
47	Fg. de plat o escudella de ceràmica blava catalana. Decorat amb el nom de Murtra al mig.
48-49	Rajola vermella.
50-51	Fgs. de ceràmica moderna.
52-53	Teules.
54	Coll d'una gerra.
55	Nansa de ceràmica de color beige.
56-57	Fgs. de tests.
58-66	Fgs. de ceràmica vidriada.
67-72	Olles de ceràmica comuna.
73-74	Motllures de pedra de l'església.
75	Fg. de ceràmica.
76	Fg. de ceràmica amb decoració d'aigües.
77-79	Canonada. de ceràmica.
80-85	Cassoles.
86-88	Morter.

- 89 Fg. de fauna malacològica.
- 90-113 Fgs. de vidre.
- 114-115 Fgs. de ferro.
- 116 Fg. d'un nervi de pedra.
- 117 Fg. de rajola pintada de color blau.

ESTRAT 50

- 1-9 Rajoles policromes de plafó de l'església. Inicis s. XVIII.
- 10-39 Rajoles amb decoració floral. S. XVII.
- 40-74 Rajoles de cartabó en verd i blanc. S. XVII.
- 75 Nansa d'una escudella de ceràmica blava catalana. S. XVII.
- 76-77
- 81-85 Rajoles modernes.
- 86 Endoll de porcellana.
- 87-107 Ceràmica blanca.
- 108-135 Plats de porcellana blanca.
- 136 Ceràmica blanca amb un viu vermell a la vora.
- 137-152 Porcellana blanca.
- 153-162 Recipient de porcellana blanca.
- 167-169 Plats de porcellana de Faisança estampada amb vermell d'influència anglesa. S. XIX.
- 170 Rajola blava catalana gòtica del s. XVI de l'església.
- 171 Coll d'una gerra vidriada de color verd.
- 172 Fg. d'un plat amb un ribet.

173-174	Fg. de ceràmica vidriada de color marró.
175-177	Fg. de ceràmica vidriada en color verd.
178	Gerra vidriada de color verd.
179-188	Fgs. de plats de ceràmica beige. De la bisbal.
189-193	Vores de plats i fons d'un llibrell de color beige.
194-198	Vores de cassoles.
199	Vora d'una gerra.
200-201	Teules.
202-226	Cassoles s/f.
227	Fauna malacològica.
228-234	Fgs. de nervis de volta de pedra.
235-248	Vidres s/f.
249	Nansa de vidre.
250	Coll de vidre.
251-255	Fgs. de vidre amb forma.
256-258	Fgs. de vidre amb forma de color verd.
259-260	Vidre fosc s/f.
261-263	Claus de ferro.
264	Fg. de ferro circular.
265	Fg. de ferro indeterminat.
266	Fgs. de llauna.

ESTRAT 51

- 1 Rajola d'influència renaixentista amb un grafit pintat al darrera. S. XVII.
- 2-18 Rajoles d'influència renaixentista. S. XVII.
- 19-20 Rajoles de la Margarida. S. XVII.
- 21-38 Rajoles de Cartabó verdes i blanques. S. XVII.
- 39-43 Rajoles amb motius vegetals.
- 44-51 Rajoles indeterminades.
- 52 Rajola cremada.
- 53 Rajola moderna amb motius geomètrics. S. XIX-XX.
- 54 Plat de ceràmica comuna vidriada, de Breda.
- 55 Fons de gerra de ceràmica comuna, de Breda.
- 56 Fg. decorat s/f de ceràmica comuna vidriada.
- 57 Vora d'un plat de porcellana.
- 58-61 Fg. s/f de porcellana.

ELEMENT 57

- 1 Tapa de la sepultura, motllura de pedra reaprofitada.

ELEMENT 30

- 1-40 Fgs. de rajoles del costat de la tomba (I-56).
- 41-46 Rajoles del terra de l'església. Forma cartells un dins l'altre. 1r terç s. XVII. (Del costat de l'EL-28).

5. CONCLUSIONS

La seqüència estratigràfica obtinguda no ens ha proporcionat cronologies precises. Els pocs estrats documentats són de reompliment. Els materials apareguts cobreixen un ampli espectre cronològic que es pot remuntar fins al segle XIV, però mostren una data terminal per la formació dels estrats que s'ha de situar ja en època contemporània, i en concret cap al segle XIX i en algun cas pot ser ja dins del segle XX.

Les poques dates cronològiques precises que sabem les hem extret de les fons escrites, que ens informen de:

- ▮ L'inici de la construcció de l'església, l'any 1455. Aquesta primera edificació estava constituïda per una sola nau, i dues capelles laterals per banda.
- ▮ L'ampliació de l'església en llargada entre els anys 1502 i 1532-35. Es construeix una nova capçalera, sagristia i dues capelles més (Sant Miquel i Els Dolors).
- ▮ La pavimentació amb rajoles de València de l'església l'any 1687.
- ▮ El saqueig i posterior incendi l'any 1835.

La documentació arqueològica obtinguda a partir de l'excavació ens permet definir diversos moments:

▮ Moment final de l'església com a edifici de culte. (Planta final)

L'element 30 va constituir sens dubte el darrer paviment de l'església com a edifici de culte, abans de la destrucció del 1835. Aquest paviment, del que al menys tenim un *termini post quem* segur que se situa l'any 1687, va cobrir pel que sabem, tant la nau com les capelles. En les capelles del Roser i dels Dolors aquest paviment resta a la vista. Es pot observar que no és homogeni sinó que hi ha una diversitat decorativa i de tipus de rajola. Això ens porta a interpretar aquesta diversitat com a fruit de posteriors reparacions del paviment. Les rajoles que el formen es poden datar, per la seva decoració, cap al primer terç del segle XVII i d'altres cap a inicis del segle XVIII, així com rajoles de terra d'escudella de tamany variable (Elements: 63, 71, 70, 69, 77). Aquest paviment va a tocar els graons originals d'accés a les capelles (EL-31, 52, 65) i enrasa amb la coberta de la tomba (EL-57). També va a tocar el graó d'accés al presbiteri (EL-53) i al cancell (EL-54). Això ens indica que ens trobem davant de l'inici original de la capçalera en el moment abans de la destrucció, i que constituiria, gairebé amb tota seguretat, l'accés al presbiteri des del moment en que es va finalitzar l'ampliació del segle XVI. La tomba (EL-56) estava profanada i una de les lloses de la coberta (EL-57) va ser substituïda per elements arquitectònics i per un bloc amb restes d'una inscripció on tan sols s'hi llegeix *S A*. També en aquest moment final de l'església hem

de situar lògicament els pilars originals (EL-15, 16, 20, 27, 33, 40, 41) que sustentaven els arcs de les capelles.

En definitiva, la planta que es pot restituir correspon a la caixa final del edifici després de la reforma del segle XVI, però amb el paviment col·locat a finals del segle XVII amb alguna reparació posterior.

I Moment de destrucció. (Planta 4)

Si com parlen les fonts, l'incendi del 1835 va durar quinze dies i es va veure fum durant dos mesos, es lògic pensar que s'hauria de trobar un important nivell de destrucció. El cert és que ni sobre el paviment EL-30, ni en cap altre indret del sector excavat s'ha conservat cap estrat de destrucció. L'estrat (ES-51) que cobreix directament el paviment (EL-30) no conserva restes de cendres ni cap altre indicatiu que ens permeti interpretar-ho com l'estrat format per l'enderrocament de l'església. L'únic indicatiu es troba al costat de la tomba EL-57 sobre l'element 63, i es tracta tan sols de restes de cendres i d'alguns trossos de fusta cremada. Un altre indicatiu el pot constituir l'enfonsament (EL-30) del paviment cap al mig de la nau i just davant del presbiteri. En aquest indret (I-60), manquen gairebé totes les rajoles del XVII; les poques que s'han conservat semblen indicar que en aquest punt el paviment presentava una decoració diferenciada. Aquesta podria haver constituït un motiu central en la nau amb la representació de Sant Jeroni amb els lleons. En algunes zones del paviment només hi trobem la preparació de calç (EL-62); això ens fa pensar que les rajoles s'haurien trencat degut a l'enfonsament de l'església. Malgrat tot, la manca d'un estrat clar de destrucció sembla indicar que l'església fou netejada, al menys en el sector excavat, en un moment cronològic que ara per ara no es pot determinar.

I L'església una vegada perduda la seva funcionalitat. (Plantes 3 i 4)

Sobre el paviment EL-30, es va formar un petit estrat, molt compacte (ES-51) (veure foto 1), que va cobrir el paviment (EL-30) i algunes de les seves reparacions tan sols en part. Entre els materials apareguts en aquest estrat s'hi troben rajoles de influència renaixentista, de cartabó, de la Margarida, totes amb una cronologia aproximada del segle XVII, altres rajoles es poden datar ja entrat el segle XIX. Altres fragments de vora i paret de porcellana proporcionen una data del segle XIX, encara que no es pot precisar més.

Sobre aquest estrat es va formar l'estrat 18. Els materials apareguts i la seva heterogeneïtat cronològica ens indiquen que estem davant d'un estrat de reompliment, d'una potència considerable. Aquest estrat, que va poder ser delimitat amb claredat en tot el sector excavat, anava a tocar els graons d'accés a les capelles i els pilars originals entregant-se en algun punt als seus revestiments (EL-33, 39, 52, 55, 65). Cobria part del paviment (EL-30). Entre els materials destaquem un plat de ceràmica bicolor verd i marró i rajoles de corda seca que es poden datar en el segle XIV, plats de ceràmica blava catalana i rajoles gòtiques del segle XVI, una escudella de ceràmica blava catalana i rajoles del segle XVII (de cartabó, d'influència renaixentista, amb motius vegetals i arquitectònics,...), rajoles polícromes de plafó

(s.XVIII), porcellana de Faisança estampada d'influència anglesa (s. XIX), plats de pisa, etc.

L'estrat 18, encara que no podem precisar una cronologia molt concreta, sembla haver-se format a finals del segle XIX, si bé la presència d'alguns fragments més moderns pot indicar una data d'inicis del segle XX, si no es tracta d'una intrusió. Malgrat tot, el que sí sabem és que la cúspide de l'estrat 18 durant un cert període cronològic degué ser "terra vist" tal i com demostren els interestrats que el retallen (I-29, 75, 34, 46, 32).

I Construcció del pou mort. (Planta 2)

En un moment indeterminat, es construeix un pou mort. El seu interestrat (I-29 i I-75) retalla l'estrat 18 i el paviment (EL-30). Per tant, la construcció d'aquest pou és posterior a la formació de l'estrat 18. L'estrat que reomple aquest interestrat ens aporta materials com una rajola gòtica blava i blanca, rajoles polícromes de plafó i rajoles de cartabó, també una nansa d'una escudella del S.XVII, o també porcellana de Faisança d'influència anglesa del S. XIX, fins i tot un endoll de porcellana. Amb tot això pensem que es tractaria d'un estrat del s. XX sense poder precisar més.

I Moment de consolidació de l'església. (Planta 2)

Sobre l'estrat 18 s'obriren les trinxeres de fonamentació (I-34 i I-46) per les sabates (EL-35 i EL-45) que suporten les pilastres (EL-36 i EL-44) construïdes per consolidar l'església, encara que desconeixem el moment cronològic en que es va realitzar, si ens fixem en les dades que ens aporta l'estratigrafia. (Tenim però unes referències orals que ens indiquen que es va realitzar cap als anys 60 del nostre segle).

I Moment anterior a l'inici de l'excavació. (Planta 1)

L'estrat 13, era un estrat de reompliment que constituïa el terra actual de l'església. Va a tocar els pilars moderns (EL-36, 44) i antics (EL-15, 16, 20, 27, 33, 40, 41), els murs de la nau (EL-2, 5, 43), el mur que cega la capella de la Concepció (EL-19), així com l'element 4 i els protectors per l'aigua construïts en la capella del Roser (EL-21) i prop del presbiteri (EL-12).

Com s'ha pogut observar, l'estat actual de la investigació ens ha permès avançar només algunes dades referides a l'església just abans de l'incendi, i dels estrats formats amb posterioritat. No hem intentat establir fases cronològiques de l'edifici perquè aquestes tan sols podran ser suficientment valorades quan s'excavi l'església amb extensió i en la seva totalitat.

6. BIBLIOGRAFIA

AAVV, 1988: Matemàtica i disseny arquitectònic: Sant Jeroni de la Murtra. Dossier didàctic, Museu de Badalona.

AYMAR, J.

Un retrato del Emperador Carlos I en el Monasterio de la Murtra, en Revista de pensamiento y opinión n. 26, pp. 41-46.

(En premsa): Art gòtic: Sant Jeroni de la Murtra. Dossier didàctic, Museu de Badalona.

CARRERAS, M., 1987: El feudalisme: Sant Jeroni de la Murtra. Dossier didàctic, Museu de Badalona.

CIRICI,A.; MANENT,R., 1977: Ceràmica Catalana. Ediciones Destino. Barcelona.

CUYÀS, J.M.

1966: Llibre V dels actes capitulars del Monestir de Sant Jeronim de la Murtra. Badalona.

1970: Zona de Sant Jeroni de la Murtra, en Història de Badalona vol. III, pp. 338-341. Badalona.

1972 a: Resumen histórico del Monasterio de San Jerónimo de la Murtra. 2ª edición. Badalona.

1972 b: Primer siglo de la fundación de Sant Jerónimo de la Murtra. Interesantes citas inéditas sobre su fundación y estancias reales. Revista de Badalona (05-12-72), pp. 19-20. Badalona.

1972 c: Costumbres de la comunidad del monasterio, Amistat n. 40, p. 8. Museu de Badalona.

1973 a: Costumbres del Monasterio de Sant Jerónimo de la Murtra, en Studia Hieronyma, pp. 125-135. Madrid.

1973 b: Interesantes notas históricas sobre el monasterio de San Jeronimo de la Murtra. Revista de Badalona (Extra Festa Major), pp. 30-31.

CUYÀS, J.M.

1973 c: Se restaura el altar dedicado a San Sebastian, Amistat n. 43, p. 10. Museu de Badalona.

1973 d: "La Cuina", Amistat n. 44, p. 8. Museu de Badalona.

1973 e: Notas históricas de San Jeronimo de la Murtra. Hechos acaecidos a principio del siglo XVII, Amistat n. 46, p. 5. Museu de Badalona.

1973 f: Algunos episodios interesantes acaecidos a lo largo del siglo XVII, Amistat n. 47, p. 8. Museu de Badalona.

1973 g: Siguen las noticias sobre efemérides del siglo XVII, Amistat n. 48, p. 6. Museu de Badalona.

1973 h: Noves efemèrides inèdites del segle XVII, Amistat n. 49, p. 8. Museu de Badalona.

1973 i: Continuen les notes inèdites corresponents al segle XVII, Amistat n. 50, p. 10. Museu de Badalona.

1974 a: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Seguim amb el llibre segon dels Priors, Amistat n. 52, p. 8. Museu de Badalona.

1974 b: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Estances dels Reis Catòlics a Sant Jeroni, Amistat n. 53, p. 10. Museu de Badalona.

1974 c: "Trauen lo Sant Christo per los de Badalona", Amistat n. 54, p. 8. Museu de Badalona.

1974 d: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Esdeveniments ocorreguts en la segona meitat del segle XV, Amistat n. 56, p. 6-7. Museu de Badalona.

1974 e: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Continuen els esdeveniments ocorreguts en la segona meitat del segle XV, Amistat n. 57, p. 6-7. Museu de Badalona.

1974 f: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Seguim parlant del segle XV, Amistat n. 58, p. 8. Museu de Badalona.

1974 g: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Continuem "forgant" en segle XV, Amistat n. 59, p. 8. Museu de Badalona.

1974 h: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Seguim historiant el segle XV, Amistat n. 60, p. 7. Museu de Badalona.

CUYÀS, J.M.

1975 a: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Noves aportacions històriques del segle XV, Amistat n. 61, p. 8. Museu de Badalona.

1975 b: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Seguim historiant el segle XV, Amistat n. 62, p. 5. Museu de Badalona.

1975 c: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Altre pas més en l'estudi del segle XV, Amistat n. 63, p. 7. Museu de Badalona.

1975 d: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Continuem historiant el segle XV, Amistat n. 65, p. 9. Museu de Badalona.

1975 e: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Seguim historiant el segle XV, Amistat n. 66, p. 7. Museu de Badalona.

1975 f: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Ultim quart del segle XV, Amistat n. 68, p. 6. Museu de Badalona.

1975 g: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Finalitzem el segle XV, Amistat n. 70, p. 14. Museu de Badalona.

1975 h: Proceso histórico de la declaración de monumento Histórico-Artístico nacional al Monasterio de San Jerónimo de la Murtra, Revista de Badalona, Primer trimestre pp. 6-7. Badalona.

1976 a: Història de Badalona a través de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n.75, p. 8. Museu de Badalona.

1976 b: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. "Guiatge e salconduit, Amistat n.80, p. 7. Museu de Badalona.

1977 a: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Començament del llibre segon, Amistat n. 85, p. 8. Museu de Badalona.

1977 b: Apunts històrics de Sant Jeroni de la Murtra. Amistat n. 86, p. 8. Museu de Badalona.

1977 c: Apunts històrics de Sant Jeroni de la Murtra. Amistat n. 87, p. 8. Museu de Badalona.

1977 d: De la crònica de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n.89, pp. 8-9. Museu de Badalona.

1978 a: Orígens del Monestir de Sant Jeroni de la Murtra. Història de Badalona vol. IV, pp. 51-58. Badalona.

CUYÀS, J.M.

1978 b: De la crònica de Sant Jeroni de la Murtra del segle XVII, Amistat n. 91, p. 8. Museu de Badalona.

1978 c: Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Amistat n. 92, p. 8. Museu de Badalona.

1978 d : Notes històriques de Sant Jeroni de la Murtra. Amistat n. 93, p. 11. Museu de Badalona.

1978 e: De la crònica de Sant Jeroni de la Murtra del segle XVII, Amistat n. 94, p. 8. Museu de Badalona.

1978 f: De les cròniques del Monastir de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 97, p. 8. Museu de Badalona.

1978 h: Cròniques de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 98, p. 8. Museu de Badalona.

1979 a: La imatge del Sant Crist del Monestir de la Murtra, en Història de Badalona vol. V, pp. 227–230. Badalona.

1979 b: De les cròniques de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 101, pp. 7–8. Museu de Badalona.

1979 c: De les cròniques de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 102, pp. 14–15. Museu de Badalona.

1979 d: De les cròniques de monestir de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 104, pp. 5–6. Museu de Badalona.

1979 e: Cròniques de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 105, pp. 4–5. Museu de Badalona.

1979 f: Cròniques de Sant Jeroni, Amistat n. 106, pp. 4–5. Museu de Badalona.

1979 g: Cròniques de Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 107, p. 4. Museu de Badalona.

1980: Notes d'història de Sant Jeroni. Amistat n. 119, pp. 6–7. Museu de Badalona.

1982: Assalt i incendi del convent de Sant Jeroni de la Murtra, en Història de Badalona vol. VII, pp. 86–89. Badalona.

1984: Cristòfor Colom a Sant Jeroni de la Murtra, en Revista de Badalona nº extra de estiu, pp. 9–10.

GRUP SANT JERONI, 1981: Els darrers deu anys de St. Jeroni de la Murtra i la Casa de Santiago, Carrer dels Arbres n.17, pp. 15–22. Museu de Badalona.

FERNÁNDEZ, M. 1991: Sant Jeroni: Un monument injustament oblidat. Identitats n. 5, pp. 83-86. Badalona.

FERRER VIVES, F., 1975: Heráldica del Monasterio de San Jerónimo de la Murtra. Excmo. Ayuntamiento de Badalona.

FONOLLÀ, A. 1980: Sant Jeroni de la Murtra avui, Amistat n. 118, p. 12. Museu de Badalona.

FONT I CUSSO, J., 1980: 62 Articles, pp. 167-235. Museu de Badalona.

LLORENS, J. (Ed.), 1980: Rajoles catalanes. Segles XIII al XIX. Barcelona.

MONÉS, J., SAGUÉS, R., PADRÓS, P. 1984: Resum d'història de Badalona. Col·lecció quaderns de cultura n. 4, edita Ajuntament de Badalona, pp. 62-67. Badalona.

PAULÍ, A. 1935: El monestir de Sant Jeroni de la Murtra. Revista Aubada (15-08-35), pp. 17-23. Badalona.

ROSÀS, J.

1978 a: El Claustre del Monastir de Sant Jeroni de la Murtra i la iconografia de la Magdalena, Amistat n. 92, pp. 4-6. Museu de Badalona.

1978 b: Excavacions a Sant Jeroni de la Murtra, Amistat n. 98, pp. 4-6. Museu de Badalona.

1981: Els àpats, les llaminadures i la seva litúrgia en el monestir de la Murtra, en Carrer dels Arbres 17, pp. 3-10. Museu de Badalona. Badalona.

1991: La implantació del feudalisme (SS. VII-XV), Carrer dels Arbres, n.2 tercera època, pp. 41-50. Museu de Badalona

SADA, Mª P. 1976: Aproximación al análisis estructural del Claustro de San Jeronimo, Amistat n. 74, pp. 6-7. Museu de Badalona.

SEMPERE, E. 1984: La Terrissa Catalana. Terra Nostra I. Edicions de Nou Art Thar. Barcelona.

SOLER, C. (Mn) 1890: Sant Jeroni de la Murtra, Badalona monografia historich-arqueologica, Cap. VII, pp. 105-113 Impremta de Fidel Giró. Barcelona.

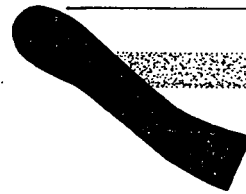
TELESE, A. 1991: La vaixel·la blava catalana de 1570 a 1670. Repertori, catalogació i proposta per a la seva nomenclatura. Barcelona.

7. ANEXOS

7.1 DIBUIXOS DEL MATERIAL

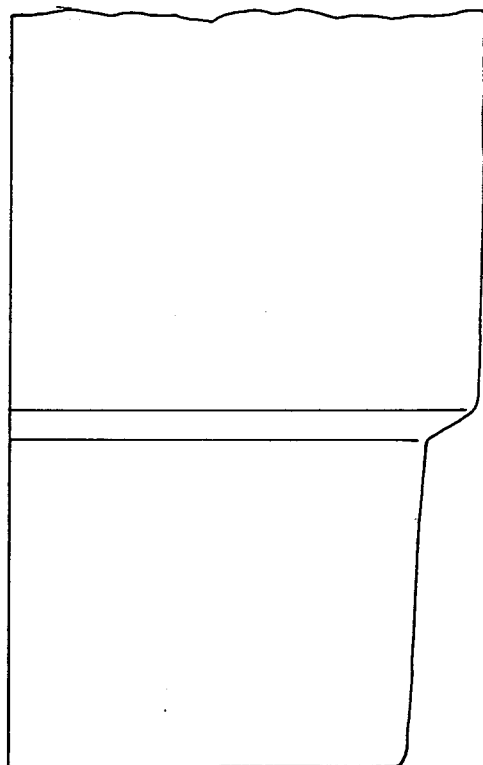
SJ/91/13-81

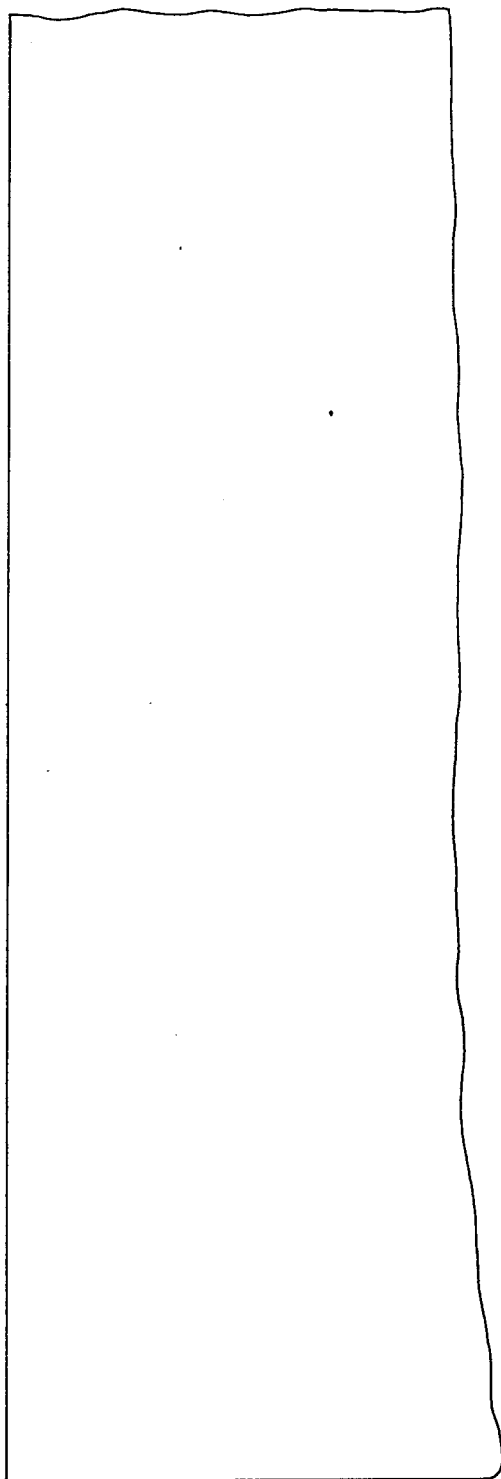

SJ/91/13-100

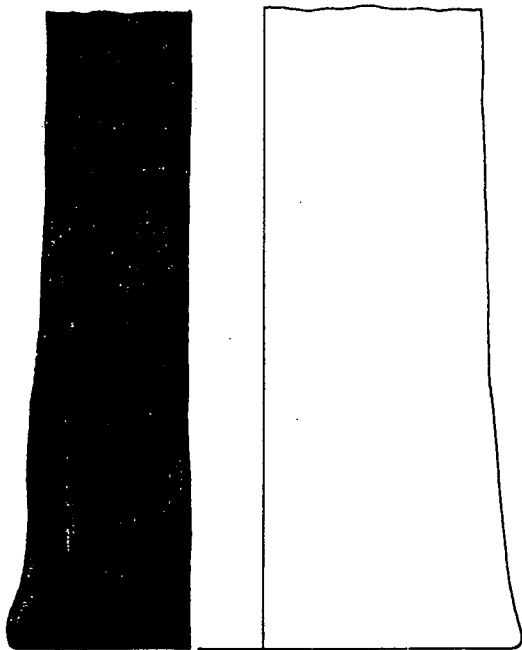

SJ/91/13-239

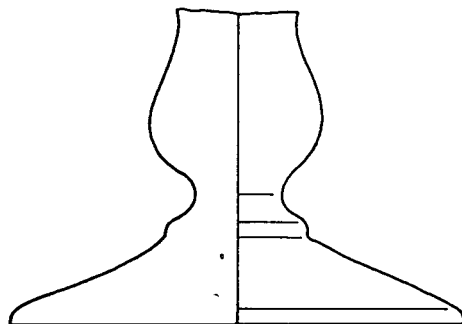

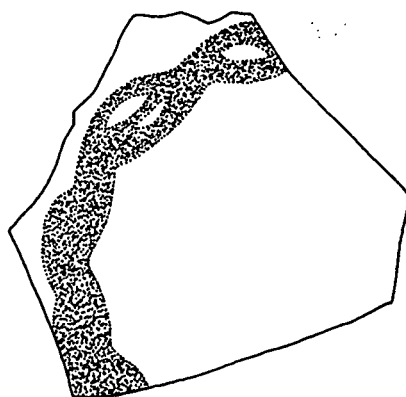
SJ/91/13-374

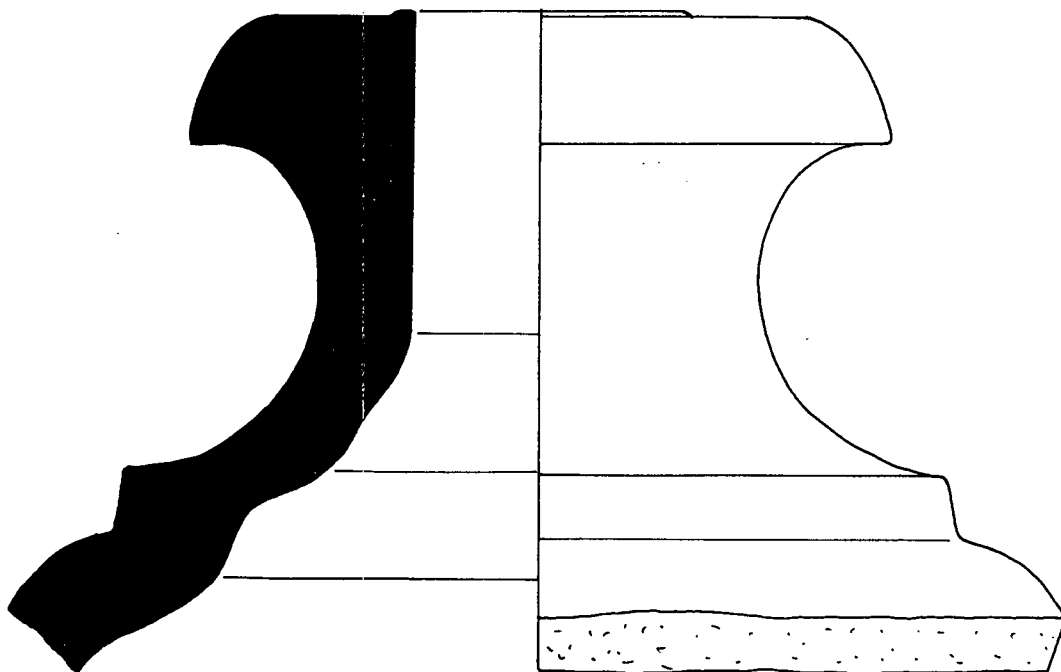
SJ/91/13-376

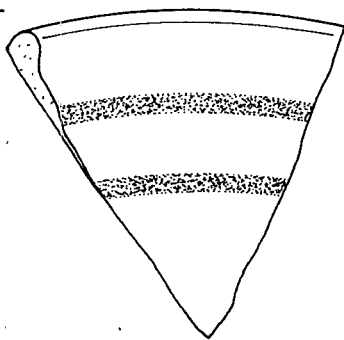
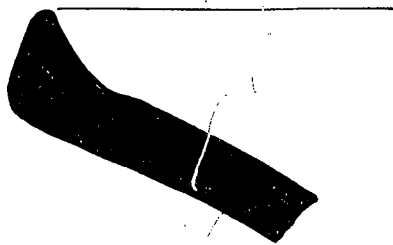
SJ/91/13-402

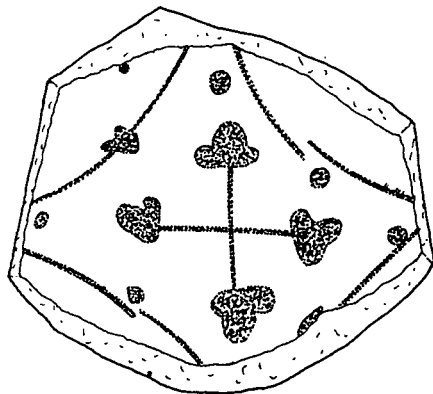
SJ/91/13-404

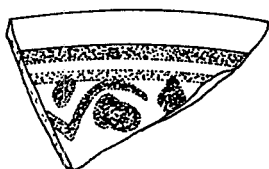

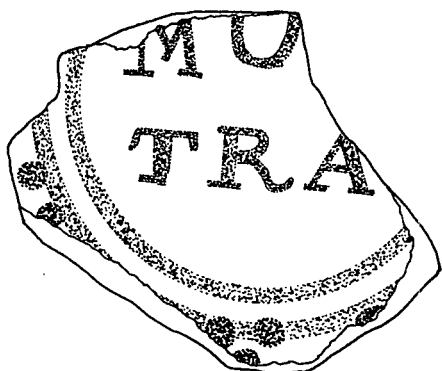
SJ/91/18-1

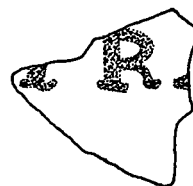
SJ/91/18-2

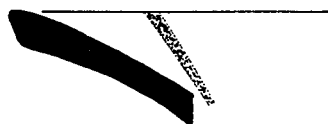
SJ/91/18-7

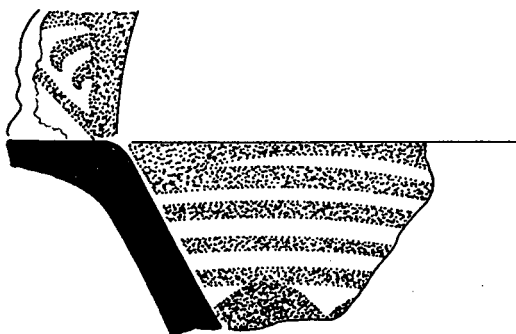
SJ/91/18-17

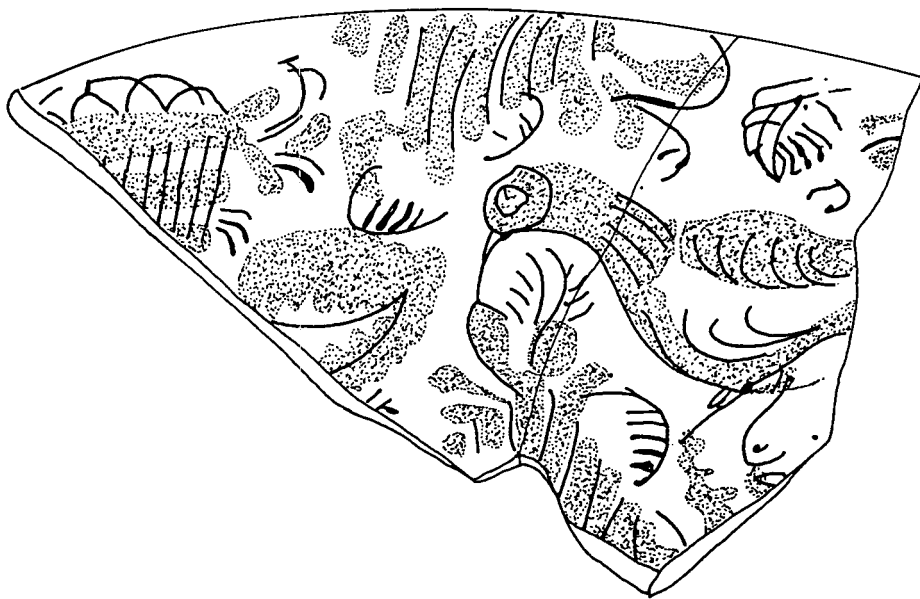
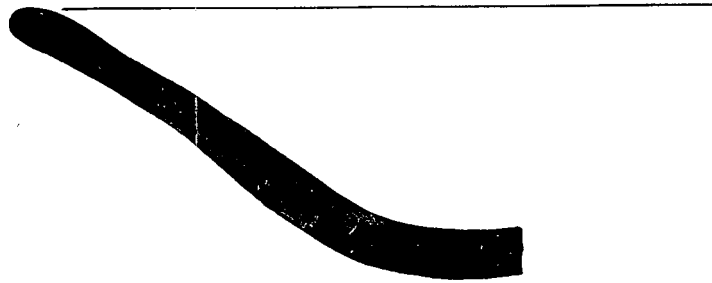
SJ/91/18-18

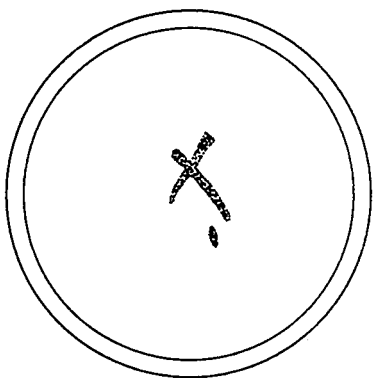
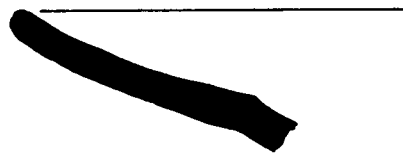
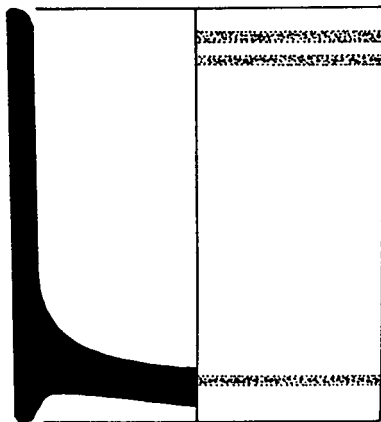
SJ/91/18-47

SJ/91/18-25

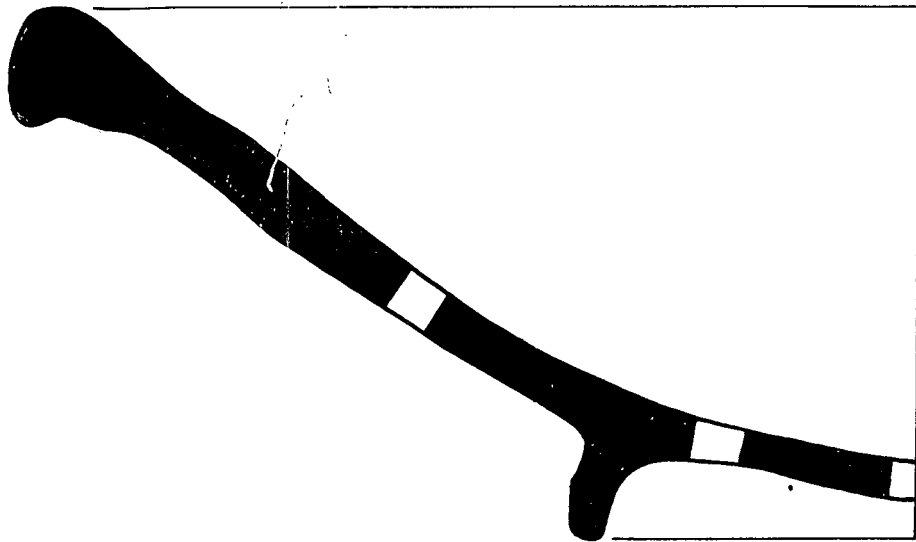
SJ/91/18-49

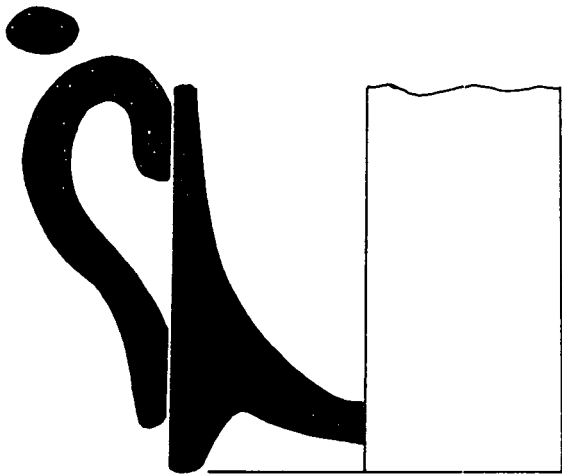
SJ/91/18-64

56

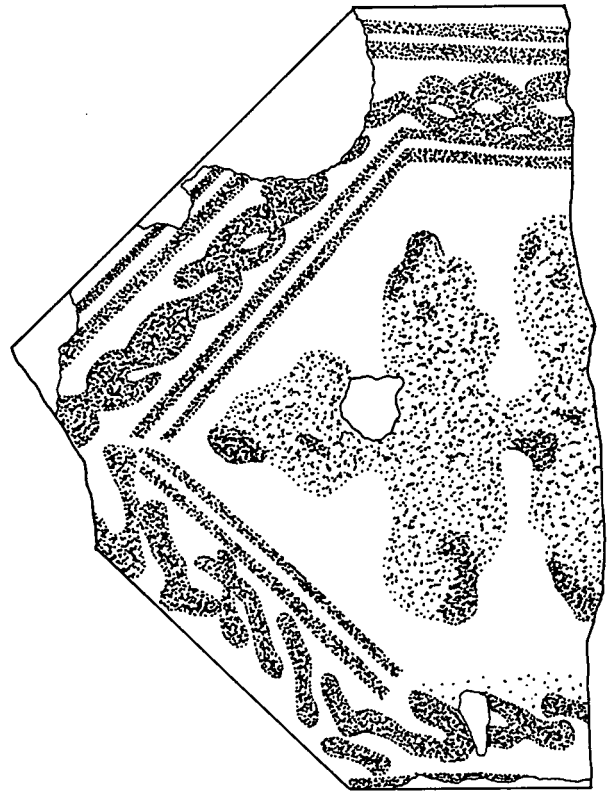
SJ/91/18-65

SJ/91/18-267

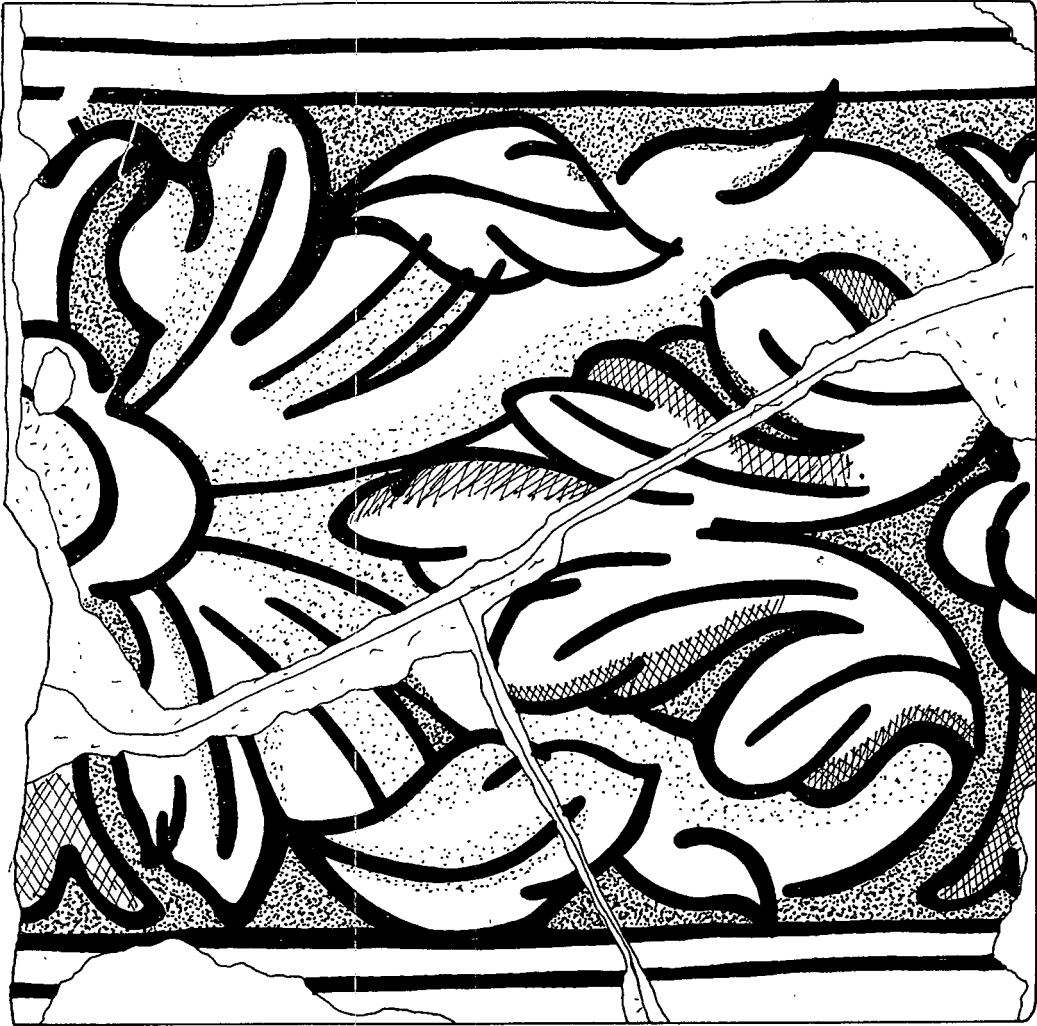
SJ/91/18-121

SJ/91/18-353

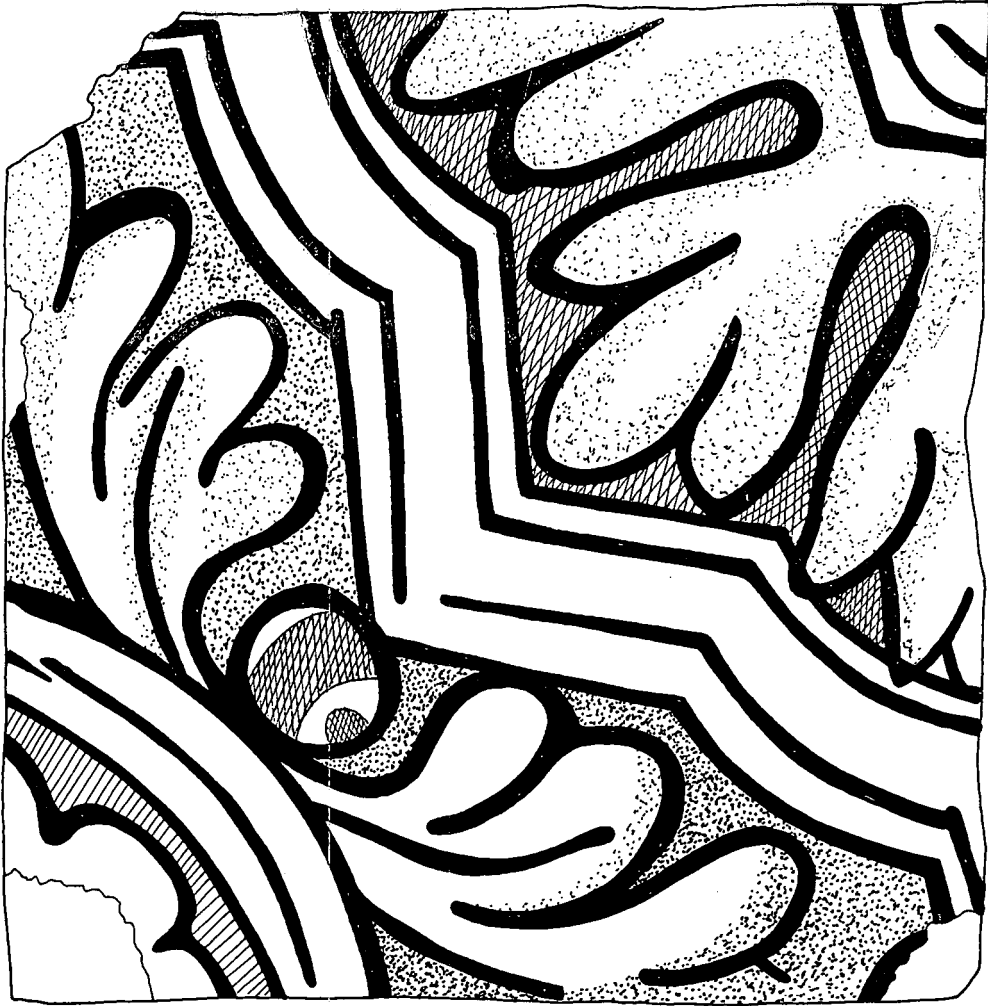
SJ/91/18-370

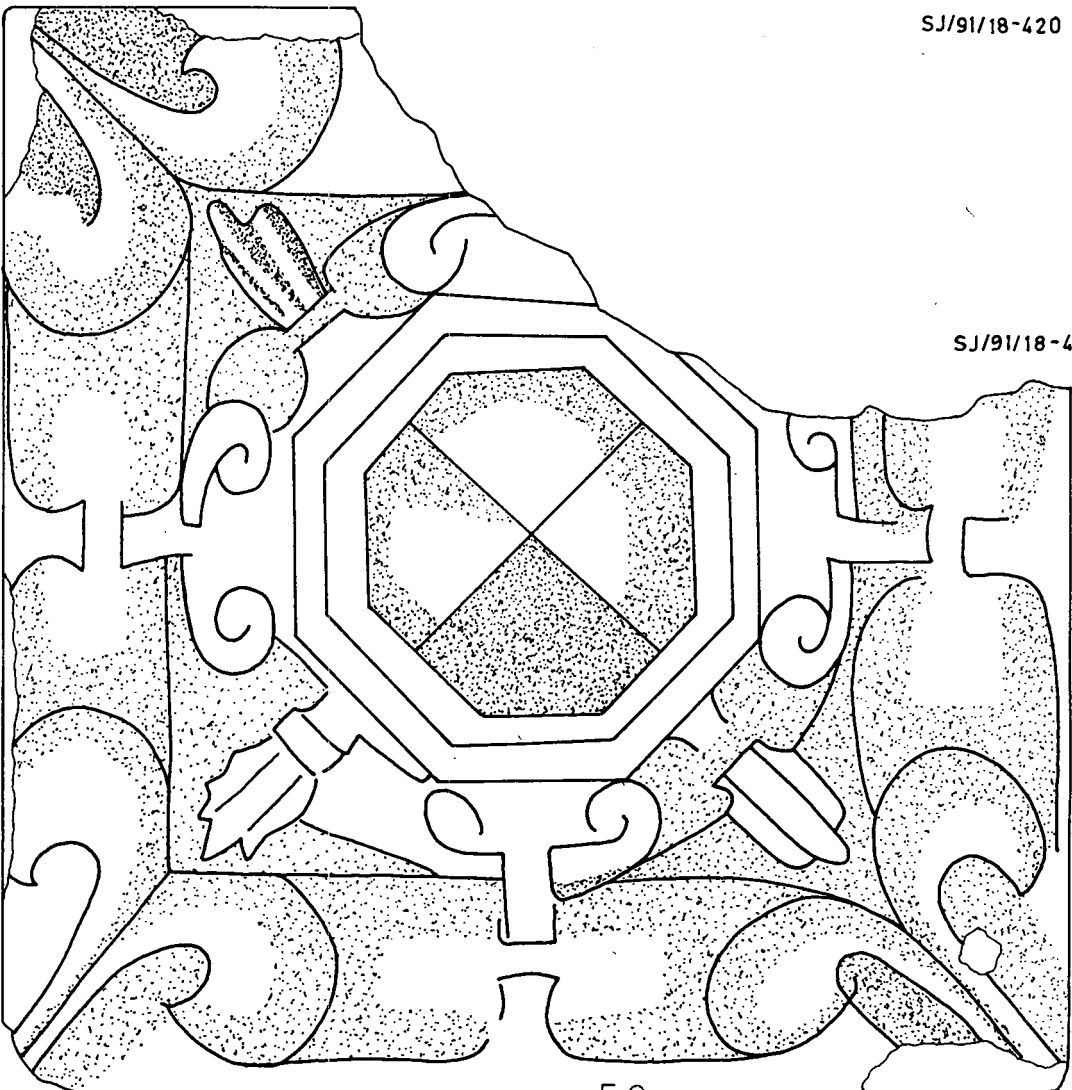
SJ/91/18-391

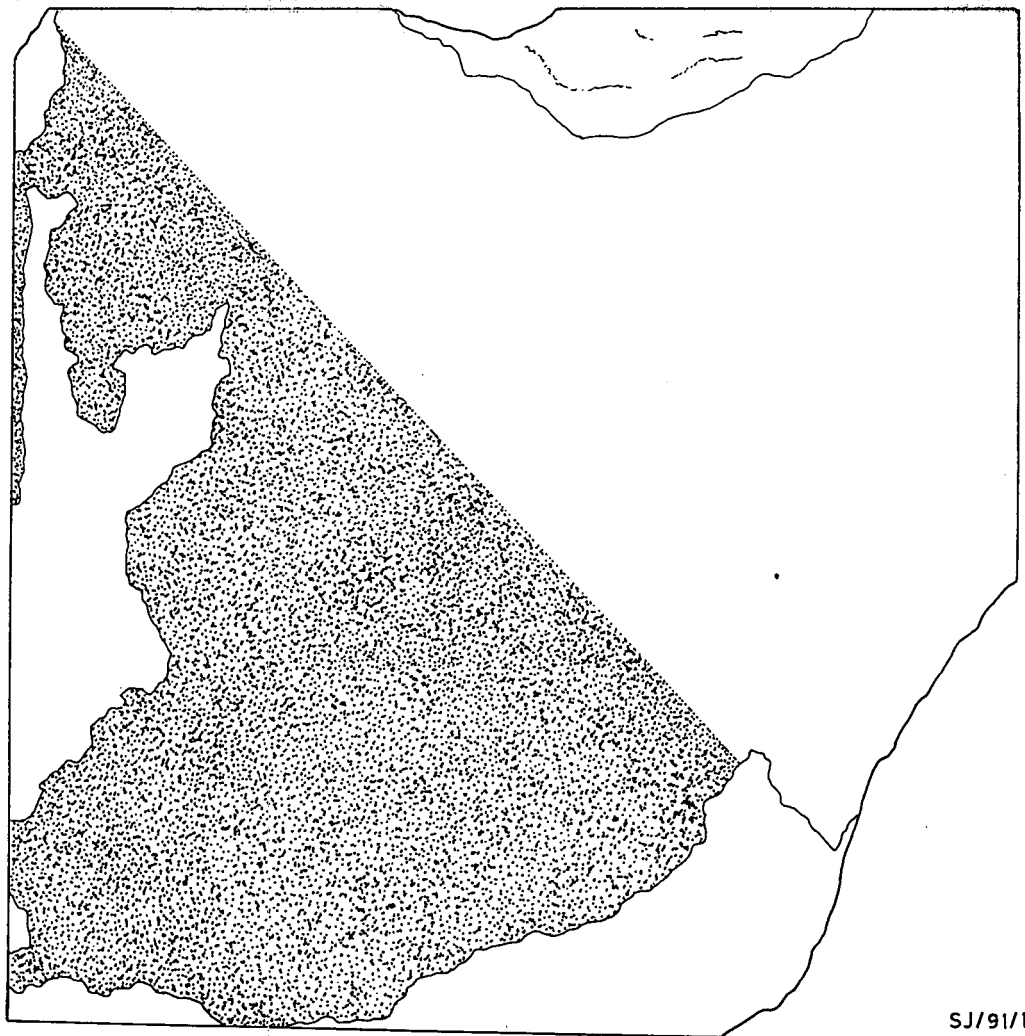
SJ/91/18-398

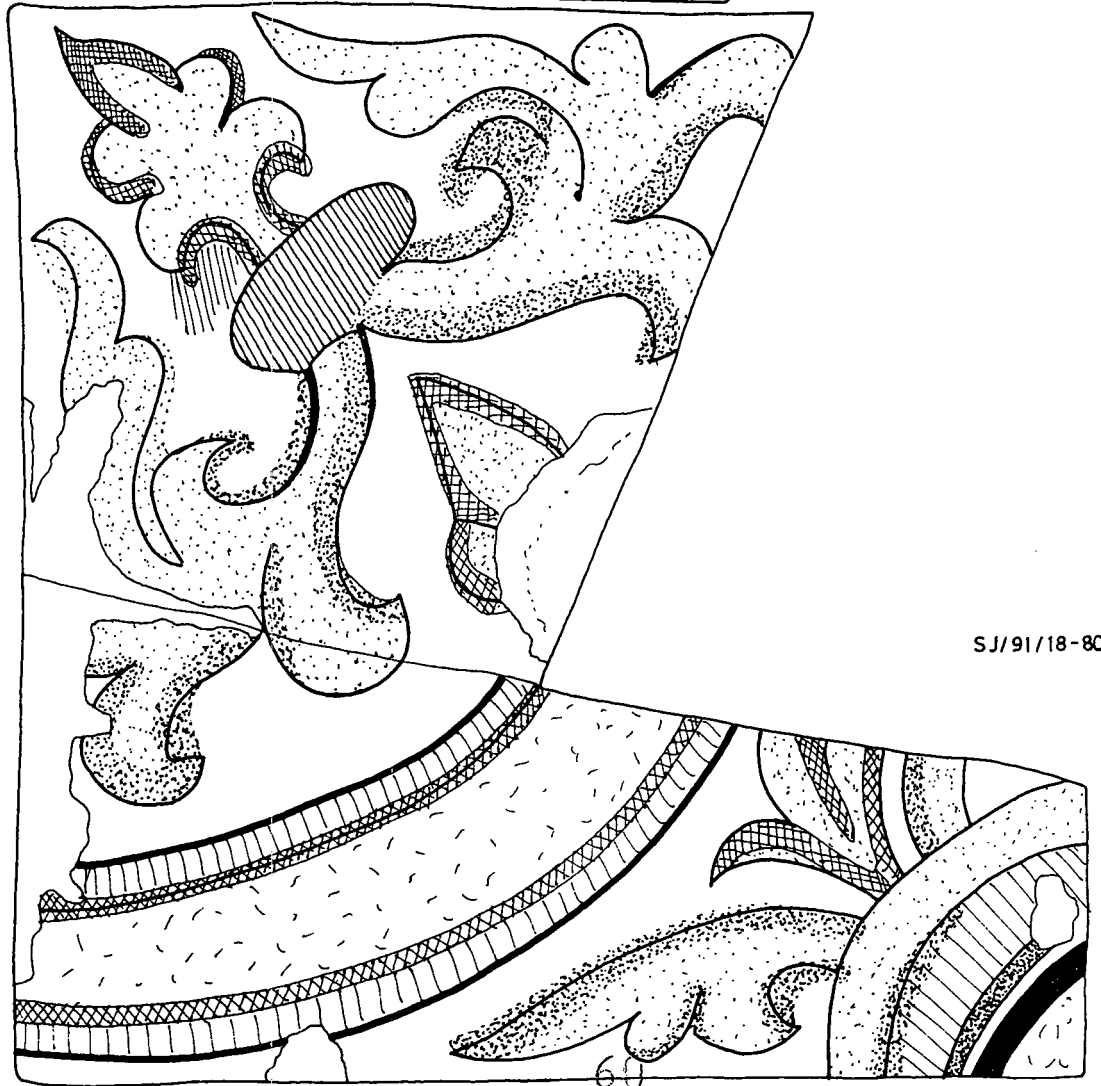
SJ/91/18-420

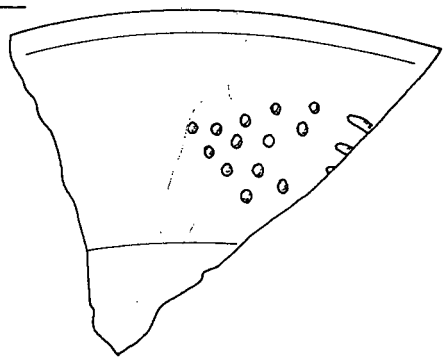
SJ/91/18-443

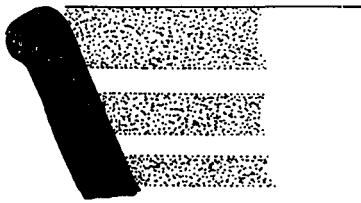
SJ/91/18-450

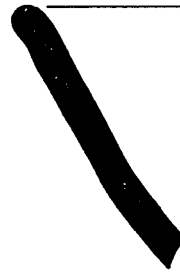
SJ/91/18-808

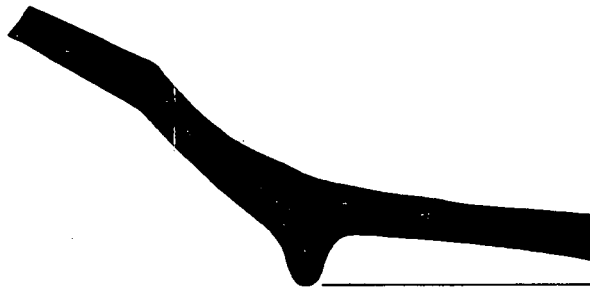
SJ/91/42-8

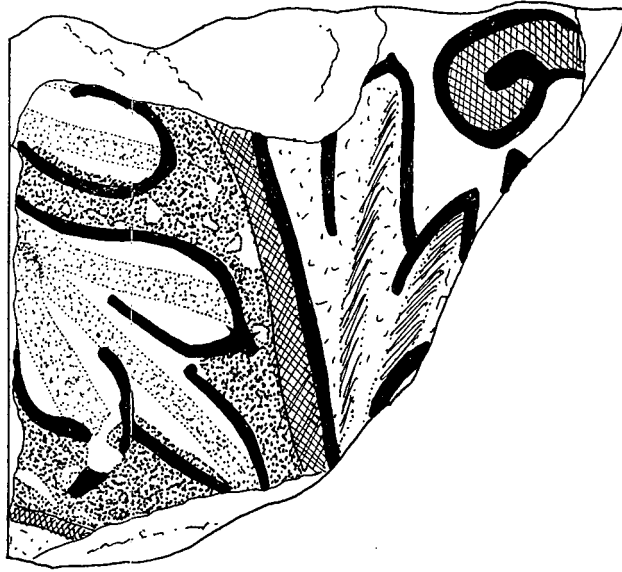
SJ/91/42-1

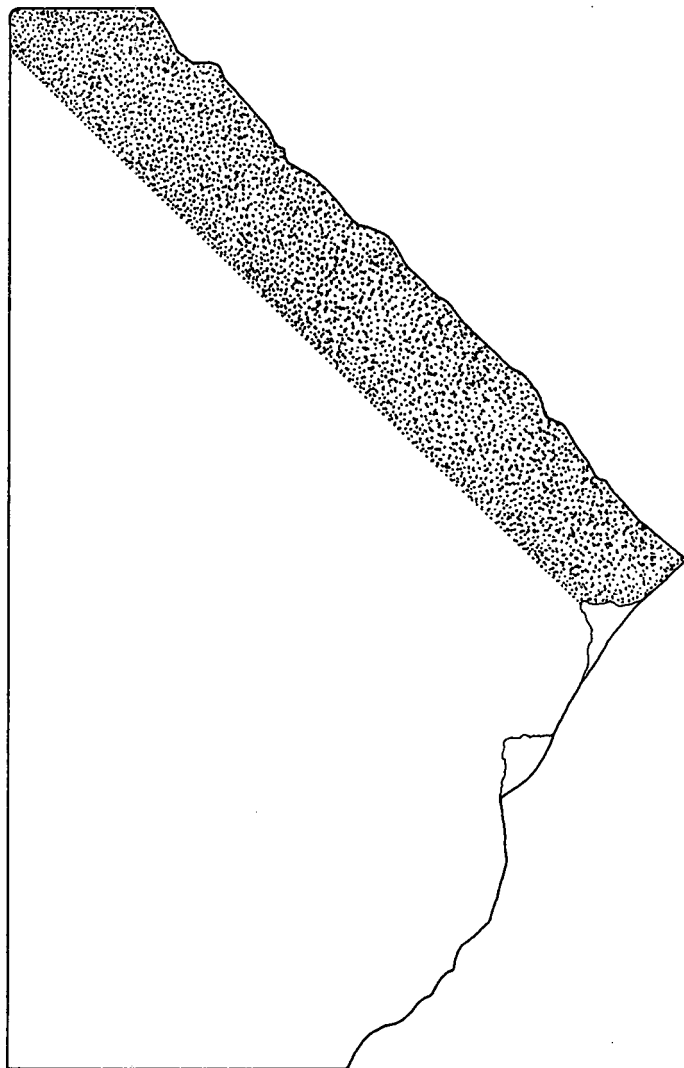
SJ/91/42-27

SJ/91/42-30

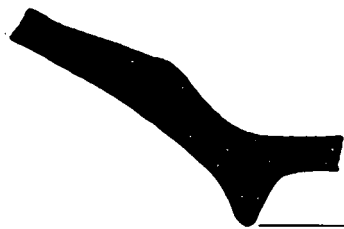

SJ/91/47-3

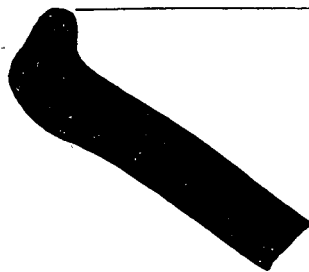

SJ/91/47-10

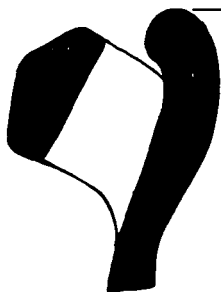

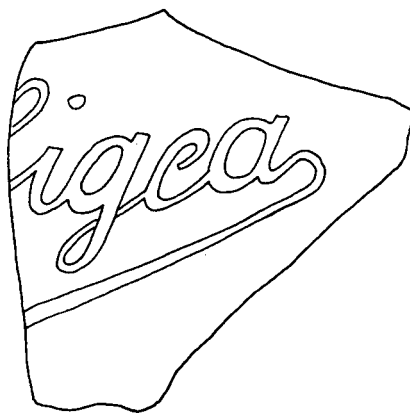
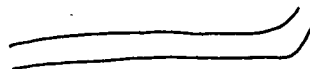
SJ/91/47-22

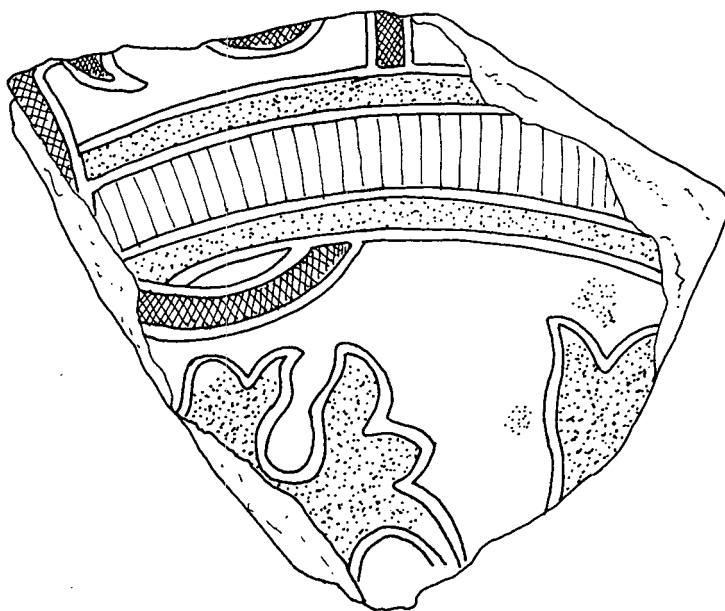
SJ/91/47-25

SJ/91/47-28

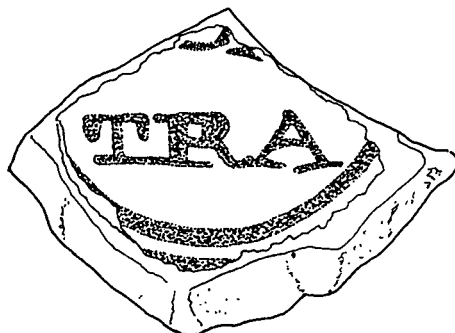
SJ/91/47-35

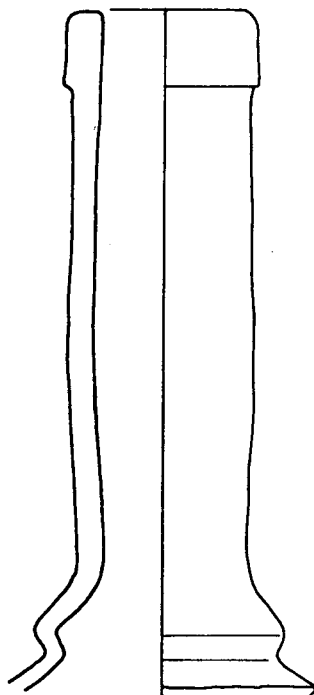
SJ/91/48-3

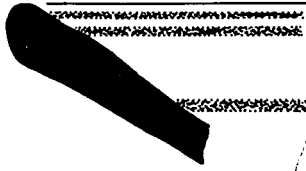
SJ/91/49-54

SJ/91/49-47

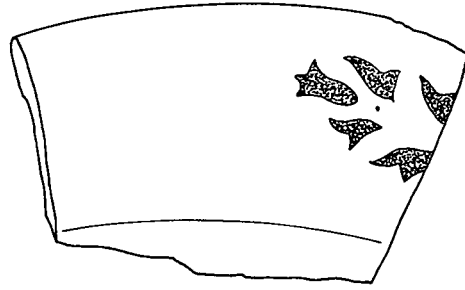
SJ/91/49-99

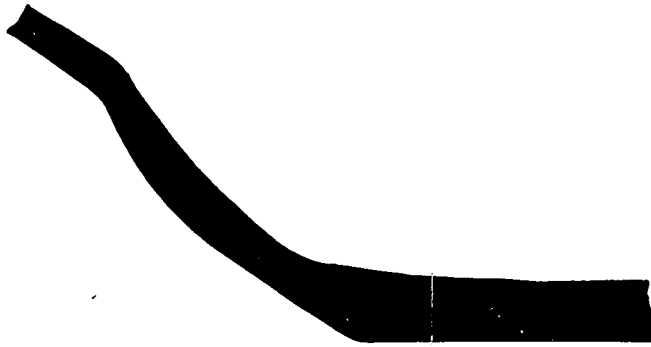
SJ/91/50-172

SJ/91/50-178

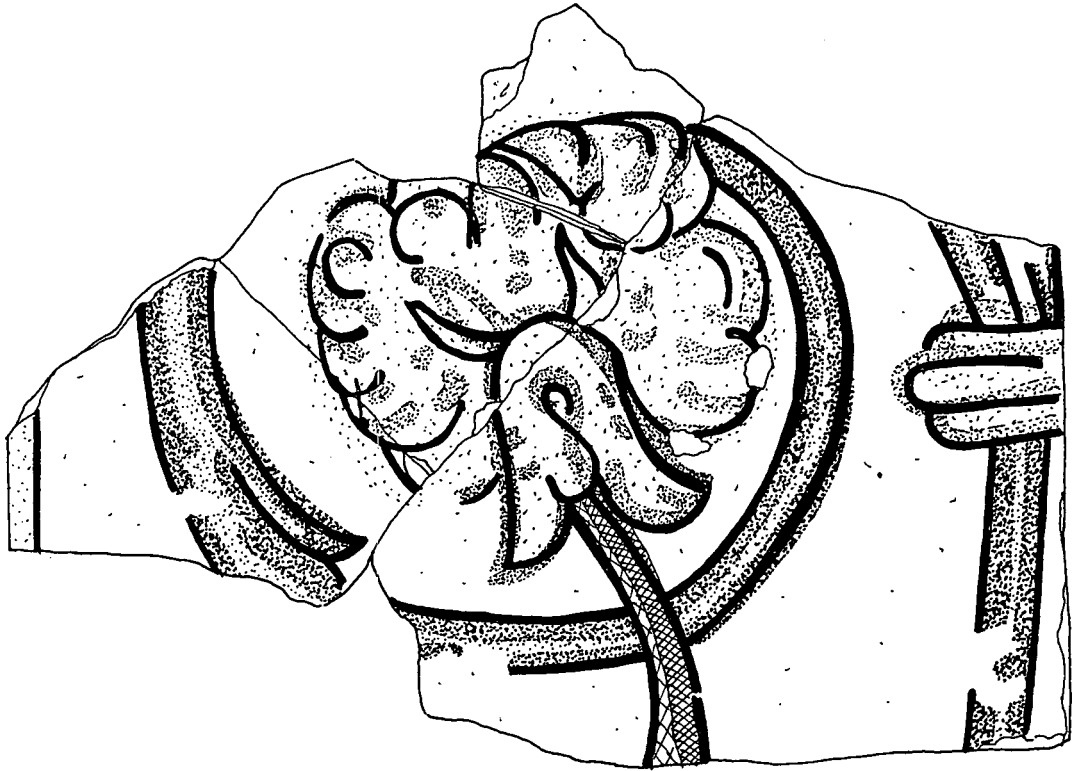
SJ/91/50-182

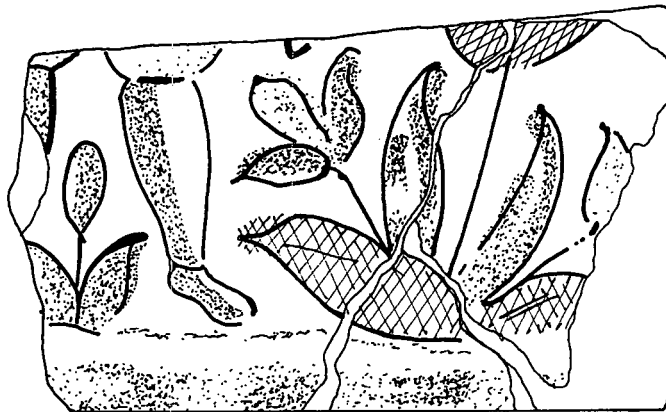
SJ/91/50-193

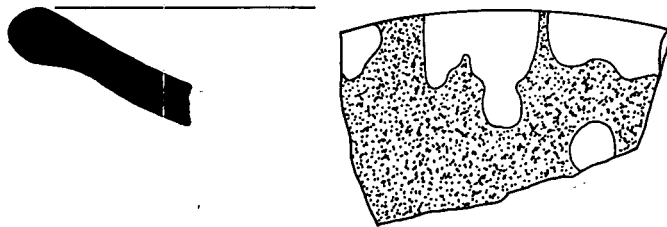
SJ/91/50-199

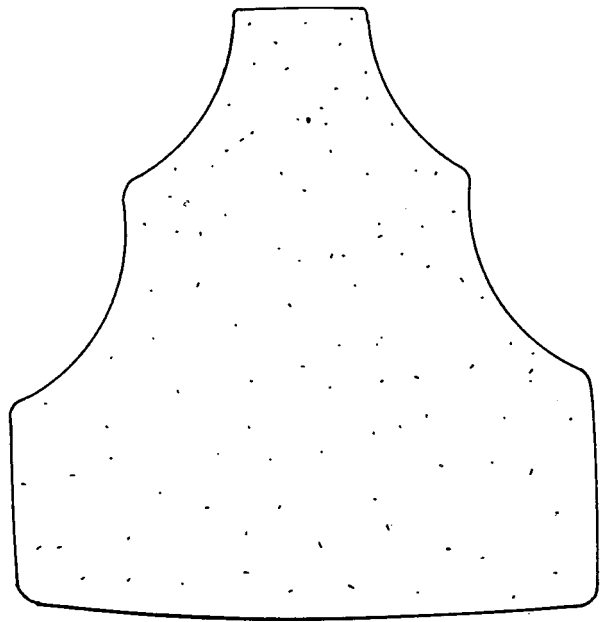
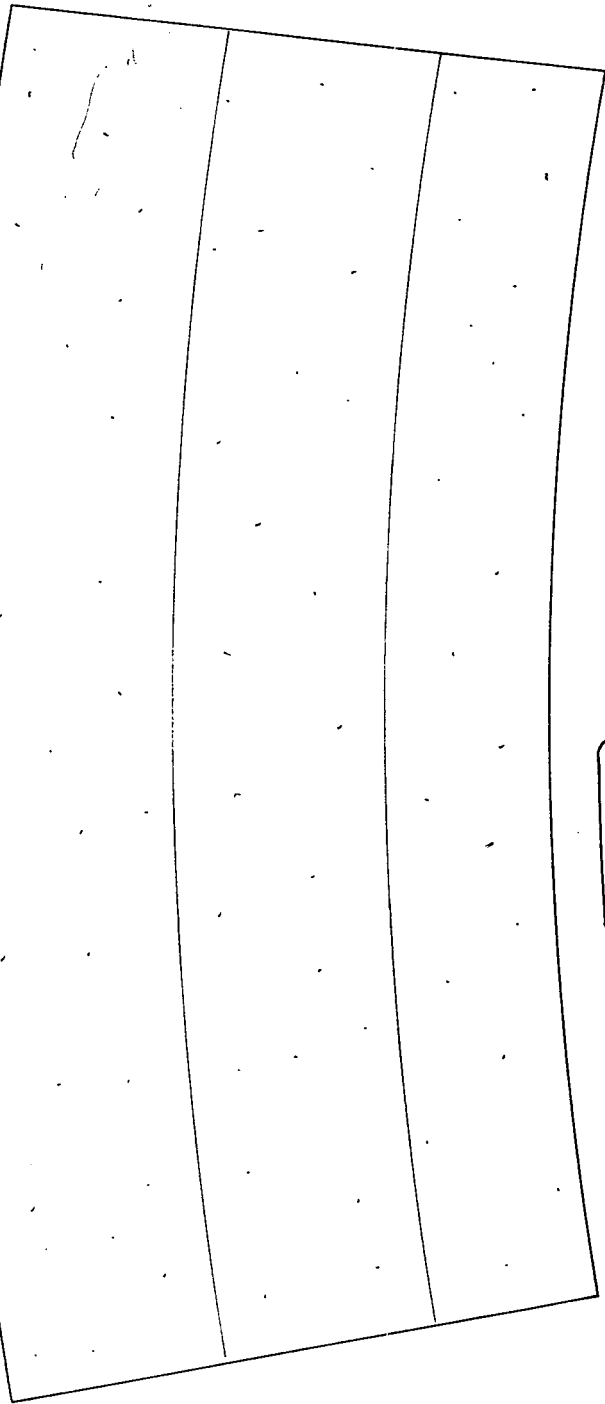
SJ/91/51-1

SJ/91/51-19

SJ/91/51-54

SJ/91/57-1

0 10 cm.

7.2 PLANIMETRIA